

FIRMA i PRAWO

tydzień z komentarzami

Piotr Zimmerman
doradca restrukturyzacyjny
w Zimmerman Filipiak
Restrukturyzacja SA

Prezentujemy następną część komentarza do przepisów ustawy z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. poz. 978 ze zm.; dalej: p.r.).

W niniejszej części analizujemy normy prawne zawarte w przepisach art. 284–309. Kontynuujemy omawianie kolejnego postępowania restrukturyzacyjnego – postępowania sanacyjnego umożliwiającego najgłębszą restrukturyzację przedsiębiorstwa dłużnika. Opisujemy wymogi wniosku sanacyjnego, a także postępowania zabezpieczającego (art. 286–287).

Artykuły 288–290 regulują postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego, a art. 291–299 skutki otwarcia tego postępowania co do osoby, majątku i zobowiązań dłużnika.

Artykuł 300 dotyczy skutków otwarcia postępowania sanacyjnego dla praw i obowiązków pracowników, artykuły 301–303 regulują skutki otwarcia tego postępowania co do spadków nabywanych przez dłużnika. Z kolei artykuły 304–309 obejmują zasady zaskarżenia i uznawania za bezskuteczne czynności dłużnika.

Omówione zostaną skutki otwarcia postępowania sanacyjnego, które mają istotne znaczenie dla praw i obowiązków dłużnika w zakresie stosunków pracy oraz zasad nabywania spadków przez dłużnika. Otwarcie postępowania sanacyjnego ogranicza również prawa dłużnika co do dyspono-

wania swoim spadkiem oraz możliwość złożenia przez niego oświadczenia o odrzuceniu spadku. W dalszej kolejności komentarz dotyczy przepisów związanych z bezskutecznością i zaskarżaniem czynności dłużnika. Prawo restrukturyzacyjne wskazuje bowiem, jakie czynności i w jakich okolicznościach są bezskuteczne z mocy prawa lub na mocy postanowienia sędziego-komisarza w związku z otwarciem wobec dłużnika postępowania sanacyjnego.

Poprzednie części komentarza ukazały się:

- cz. 1 – 22 września 2015 r. (DGP nr 184),
- cz. 2 – 27 października 2015 r. (DGP nr 209),
- cz. 3 – 24 listopada 2015 r. (DGP nr 228),
- cz. 4 – 29 grudnia 2015 r. (DGP nr 252),
- cz. 5 – 26 stycznia 2016 r. (DGP nr 16),
- cz. 6 – 23 lutego 2016 r. (DGP nr 36),
- cz. 7 – 22 marca 2016 r. (DGP nr 56),
- cz. 8 – 26 kwietnia 2016 r. (DGP nr 80),
- cz. 9 – 17 maja 2016 (DGP nr 94),
- cz. 10 – 22 czerwca 2016 (DGP nr 118),
- cz. 11 – 26 lipca 2016 (DGP nr 143).

Następna część komentarza ukaze się 27 września 2016 r.

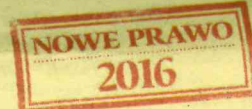
TYDZIEŃ Z KOMENTARZAMI – BAZA PUBLIKACJI

W tygodniku Firma i Prawo komentowaliśmy ustawy:

- z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej
- z 5 lipca 2001 r. o cenach
- z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych
- z 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze
- z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- z 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych
- z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym
- z 12 grudnia 2012 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów
- z 16 kwietnia z 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji
- z 14 grudnia 2012 r. o odpadach
- z 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta
- z 6 września 2001 r. o transporcie drogowym

**Przeczytałeś tygodnik?
Znajdziesz go w wydaniach DGP
na www.edgp.gazetaprawna.pl**

Ustawa z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (cz. 12)

(Dz.U. z 2015 r. poz. 978 ze zm.)

Art. 284. [Wymogi formalne wniosku]

1. Wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego powinien zawierać:
 - 1) imię i nazwisko dłużnika albo jego nazwę oraz numer PESEL albo numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku ich braku – inne dane umożliwiające jego jednoznaczny identyfikację, miejsce zamieszkania albo siedzibę, adres, a gdy dłużnikiem jest spółka osobowa, osoba prawna albo inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – imiona i nazwiska reprezentantów, w tym likwidatorów, jeżeli są ustanowieni, a ponadto w przypadku spółki osobowej – imiona i nazwiska oraz miejsce zamieszkania wspólników odpowiadających za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem;
 - 2) wskazanie miejsc, w których znajduje się przedsiębiorstwo lub inny majątek dłużnika;
 - 3) wstępny plan restrukturyzacyjny wraz z uzasadnieniem wskazującym, że jego wdrożenie przywróci dłużnikowi zdolność do wykonywania zobowiązań;
 - 4) uprawdopodobnienie zdolności dłużnika do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania sanacyjnego i zobowiązań powstałych po dniu jego otwarcia;
 - 5) wykaz wierzycieli z podaniem imienia i nazwiska albo nazwy oraz miejsca zamieszkania albo siedziby, adresu i wysokości wierzytelności każdego z nich, terminów zapłaty, określeniem, czy wierzytelność objęta jest układem z mocy prawa, czy może zostać objęta układem po wyrażeniu zgody przez wierzyciela oraz czy wierzyciel posiada prawo do głosowania nad układem, a jeżeli nie to wskazanie z jakiego powodu;
 - 6) sumę wierzytelności z wyszczególnieniem sumy wierzytelności objętej układem z mocy prawa oraz sumę wierzytelności, która może

zostać objęta układem po wyrażeniu zgody przez wierzyciela;

7) wykaz wierzytelności spornych z podaniem imienia i nazwiska albo nazwy wierzycieli, miejsca zamieszkania albo siedziby, ich adresów i wysokości żądanej przez każdego z nich wierzytelności, terminów zapłaty oraz zwięzłym przedstawieniem podstawy sporu;

8) informację, czy dłużnik jest uczestnikiem podlegającego prawu polskiemu lub prawu innego państwa członkowskiego systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych lub niebędącym uczestnikiem podmiotem prowadzącym system interoperacyjny.

2. W przypadku wierzytelności zabezpieczonych sumę, o której mowa w ust. 1 pkt 6, oznacza się według tej części wierzytelności, która będzie prawdopodobnie zaspokojona z przedmiotu zabezpieczenia.

3. Przepisy art. 228 i art. 229 stosuje się odpowiednio.

4. Jeżeli wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego zgłasza wierzyciel, przepisów ust. 1 pkt 3–8 i ust. 2 nie stosuje się. Wniosek wierzyciela powinien wskazywać okoliczności uzasadniające wniosek, a ponadto zawierać uprawdopodobnienie jego wierzytelności. Przed wydaniem orzeczenia w sprawie otwarcia postępowania sanacyjnego sąd może żądać od dłużnika przedstawienia informacji, o których mowa w ust. 1 pkt 3–8 i ust. 2, w terminie dwóch tygodni.

komentarz

Charakter postępowania sanacyjnego. Postępowanie sanacyjne przeznaczone jest dla dłużników zagrożonych niewypłacalnością lub niewypłacalnymi, którzy wymagają najbardziej gruntownej restrukturyzacji. Nie ma w tym przypadku znaczenia poziom

wierzytelności spornych, dłużnik musi jednak wykazać zdolność do zaspokajania bieżących kosztów i zobowiązań powstałych po otwarciu postępowania sanacyjnego.

- **Wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego.** Wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego jest pismem procesowym, dlatego też musi spełniać nie tylko wymogi stawiane przez przepisy prawa restrukturyzacyjnego, lecz także wymogi wskazane w art. 126 i 128 ustawy z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm., dalej: k.p.c.) mające zastosowanie na mocy art. 209 p.r.
- **Oznaczenie dłużnika – osoby fizycznej.** Jeżeli dłużnik jest osobą fizyczną, wniosek musi zawierać jego imię i nazwisko, numer PESEL (a w przypadku jego braku – inne dane, które umożliwiają jego jednoznaczny identyfikację), miejsce zamieszkania, pełny adres korespondencyjny wraz z kodem pocztowym.
- **Oznaczenie dłużnika – osoby prawnej.** Jeżeli dłużnik jest osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, ale posiadającą zdolność prawną (w tym spółką osobową), to we wniosku podać należy nazwę dłużnika, numer w KRS, a w przypadku jego braku – inne dane umożliwiające jego jednoznaczny identyfikację, siedzibę, pełny adres prowadzonej działalności z kodem pocztowym, imiona i nazwiska reprezentantów, w tym likwidatorów, jeżeli są ustanowieni. Wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego wobec spółki handlowej powinien dodatkowo zawierać imiona i nazwiska wspólników odpowiadających za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem oraz miejsce zamieszkania wspólników odpowiadających za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem.

- **Wskazanie miejsc, gdzie znajduje się przedsiębiorstwo lub majątek dłużnika.** We wniosku należy wskazać wszystkie znane wnioskodawcy miejsca, w których znajduje się majątek dłużnika, a także miejsca, w których prowadzi on swoją działalność, nawet jeśli w tych lokalizacjach nie znajduje się należący do niego majątek. Niewskazanie osobno miejsc położenia przedsiębiorstwa dłużnika jest jego siedzibą rejestrową, stanowi brak formalny wniosku.
- **Wstępny plan restrukturyzacyjny.** Jak wskazuje art. 9 p.r., wstępny plan restrukturyzacyjny powinien zawierać co najmniej analizę przyczyn trudnej sytuacji ekonomicznej dłużnika, wstępny opis i przegląd planowanych środków restrukturyzacyjnych i związanych z nimi kosztów, a także wstępny harmonogram wdrożenia środków restrukturyzacyjnych. W postępowaniu sanacyjnym wstępny plan restrukturyzacyjny powinien także zawierać uzasadnienie wskazujące, że jego wdrożenie przywróci dłużnikowi zdolność do wykonywania zobowiązań. Wstępny plan restrukturyzacyjny ma więc zawierać biznesplan, który wskaże, jakie skutki przyniesie przeprowadzenie restrukturyzacji. Minimalne efekty, które muszą wynikać z postępowania, to przywrócenie zdolności dłużnika do spłacania zobowiązań. Jeżeli spłata zobowiązań objętych układem ma nastąpić w drodze układu likwidacyjnego, wniosek musi zawierać uprawdopodobnienie, że majątek dłużnika pozwoli na pokrycie wszystkich kosztów postępowania sanacyjnego, a więc bieżących zobowiązań, które nie są objęte układem.
- **Wstępne propozycje układowe.** Propozycji układowych nie składa się wraz ze wstępnym planem restrukturyzacyjnym. Na tym etapie postępowania nie wiadomo,

w jakim stopniu ostatecznie dłużnik będzie zdolny spłacać swoje zobowiązania. Dopiero plan restrukturyzacyjny, który zostanie zatwierdzony przez sędziego-komisarza, wskaże tę zdolność i w oparciu o ten plan podmioty uprawnione będą mogły złożyć propozycje układowe. W treści wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego można natomiast złożyć wstępne propozycje układowe. Jeżeli z późniejszego planu restrukturyzacyjnego będzie wynikała zdolność dłużnika do restrukturyzacji zobowiązań na warunkach wynikających z takich wstępnych propozycji, wówczas powinny one zostać sformalizowane, czyli przedłożone w formie propozycji układowych przez uprawniony podmiot.

Uprawdopodobnienie zdolności do bieżącego zaspokajania kosztów i zobowiązań. Dłużnik musi uprawdopodobnić swoją zdolność do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania sanacyjnego i zobowiązań powstałych po dniu jego otwarcia.

W tym celu powinien wykazać, że po zawieszeniu wszystkich egzekucji i gdy pozostanie mu konieczność spłacania wyłącznie bieżących zobowiązań, będzie miał zdolność do ich pokrywania. Stan ten nie musi wystąpić natychmiast po otwarciu postępowania i może być przejściowo wspomagany środkami z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Sąd musi jednak zostać przekonany, że nawet jeżeli ostatecznie wierzyciele nie przyjmą układu, to ich sytuacja nie będzie gorsza niż w wypadku, gdyby – zamiast otwierać postępowanie sanacyjne – ogłoszono upadłość dłużnika. Przy ocenie zdolności dłużnika do bieżącego regulowania zobowiązań nieobjętych układem, należy wziąć pod uwagę także sumy znajdujące się na depozytach komorniczych niewydane wierzycielom. Zgodnie z treścią art. 312 ust. 3 p.r. będą one podlegały przekazaniu do masy sanacyjnej. Jeżeli więc takie sumy znajdują się w dyspozycji organu egzekucyjnego w dniu rozpoznawania wniosku, a sporządzony przez komornika plan podziału nie jest jeszcze prawomocny, to sumy te stanowią będą płynne fundusze masy sanacyjnej.

Wykaz wierzycieli. Wykaz wierzycieli powinien wskazywać dane wierzyciela, czyli jego imię i nazwisko albo nazwę, miejsce zamieszkania albo siedzibę oraz adres, wysokość wierzytelności, terminy zapłaty, określenie, czy wierzytelność objęta jest układem z mocy prawa, czy może zostać objęta układem po wyrażeniu zgody przez wierzyciela, wskazanie, czy wierzyciel posiada prawo do głosowania nad układem, a jeżeli nie, to wskazanie, z jakiego powodu. Wykaz wierzycieli powinien indywidualizować każdego wierzyciela oraz opisywać go w sposób wymagany w postępowaniu sądowym. Dla swojej poprawności wykaz wymaga podania formy organizacyjno-prawnej wierzyciela. Wykaz musi być jednolity, a więc obejmować kolejno ponumerowanych wszystkich wierzycieli. Nie jest dopuszczalne umieszczanie jako fragmentu wykazu wydruku z księgowości lub innych dokumentów wewnętrznych. Nie spełnia wymogów ustawy wskazanie salda jako sumy wierzytelności, jeżeli nie dokonano wcześniej potrącenia wzajemnych wierzytelności.

Suma wszystkich wierzytelności. We wniosku należy wskazać globalną sumę wszystkich wierzytelności. Należy także wyszczególnić sumę wierzytelności objętych układem z mocy prawa oraz sumę wierzytelności, które mogą zostać objęte układem po wyrażeniu zgody przez wierzyciela. Sumę wierzytelności zabezpieczonej, która może zostać objęta układem po wyrażeniu zgody przez wierzyciela, oznacza się według tej części wierzytelności, która prawdopodobnie zostanie zaspokojona z przedmiotu zabezpieczenia. Ocena prawdopodobieństwa zaspokojenia powinna bazować na wycenie likwidacyjnej przedmiotu zabezpieczenia,

a także pierwszeństwie przysługującym danemu wierzycielowi.

Wykaz wierzytelności spornych. Wykaz wierzytelności spornych powinien zawierać oznaczenie wierzyciela. Konieczne jest przy tym wskazanie imienia i nazwiska albo nazwy, miejsca zamieszkania albo siedziby i adresu, wysokości żądanej wierzytelności (tak jak ją ocenia wierzyciel, a więc sumy wynikającej z wezwania do zapłaty, wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, pozwu itp., nawet jeśli zdaniem dłużnika wierzytelność nie istnieje), terminu zapłaty (a więc daty wymagalności). Jeśli termin zapłaty nie wynika ani z umowy, ani z nieuznawanej przez dłużnika faktury (noty obciążeniowej), datę wymagalności należy ustalić na podstawie art. 455 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 380 ze zm., dalej: k.c.). Będzie to najczęściej data odbioru wezwania do zapłaty, data doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o posiedzeniu pojednawczym, data odbioru pozwu itp., zwięźle przedstawienie podstawy sporu, czyli opisanie przyczyn odmowy zapłaty, a jeżeli co do roszczenia toczy się spór sądowy – zasadne będzie wskazanie, na jakim etapie znajduje się postępowanie.

Informacja, czy dłużnik jest uczestnikiem systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych lub podmiotem prowadzącym system interoperacyjny. W treści wniosku powinna zostać zamieszczona informacja, czy dłużnik jest uczestnikiem podlegającego prawu polskiemu lub prawu innego państwa członkowskiego systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych w rozumieniu ustawy z 24 sierpnia 2001 r. o ostateczności rozrachunku w systemach płatności i systemach rozrachunku papierów wartościowych oraz zasadach nadzoru nad tymi systemami (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 246 ze zm.), lub niebędącym uczestnikiem podmiotem prowadzącym system interoperacyjny w rozumieniu tej ustawy.

Załączniki do wniosku. Do wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego dołącza się jeden odpis oraz jeden odpis kompletny załączników do wniosku. Prawo restrukturyzacyjne nie wymaga dołączenia do wniosku odpisu z rejestru dłużnika, obowiązek ten wynika jednak z treści art. 68 k.p.c. Jeżeli dłużnik jest reprezentowany przez profesjonalnych pełnomocników, załączenie odpisu ze stosownego rejestru również jest niezbędne. Profesjonalny pełnomocnik jest zobowiązany przy pierwszej czynności procesowej wykazać swoje należyte umocowanie. W przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą sam dokument pełnomocnictwa wystarczy do wykazania należytego umocowania do działania. W przypadku osób prawnych oraz podmiotów nieposiadających osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, odpis lub wydruk z rejestru wskazujący osoby uprawnione do reprezentacji mocodawcy jest konieczny dla wykazania należytego umocowania pełnomocnika.

Odesłanie. Omawiany przepis odsyła do art. 228 i 229 p.r., które w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego nakazuje stosować odpowiednio. Przepisy te regulują obowiązek złożenia oświadczenia o prawdziwości danych zamieszczonych we wniosku i załącznikach oraz zasady powiadomienia organu założycielskiego albo ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa. Przepisy te są dokładnie omówione w części komentarza dotyczącej przyspieszonego postępowania układowego.

Wniosek wierzyciela. Jeśli wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego składa wierzyciel, to powinien on zawierać oznaczenie dłużnika, wskazanie miejsc, w których znajduje się przedsiębiorstwo lub inny majątek dłużnika, okoliczności uzasadniające wniosek, a także uprawdopodobnienie wierzytelności.

PRZYKŁAD 1

Dłużnik może się bronić

Wierzyciel przedstawił okoliczności i dowody uprawdopodobniające jego wierzytelność. Jednak dłużnik wskazał, że co do tej wierzytelności toczy się już postępowanie sądowe, w którym dłużnik zaprzecza, aby taka wierzytelność przysługiwała wnioskodawcy. Dłużnik może się skutecznie przeciwstawić twierdzeniom oraz dowodom przedstawianym przez wierzyciela i w ten sposób aktywnie bronić się przed wnioskiem restrukturyzacyjnym.

© P

Okoliczności uzasadniające wniosek. Okolicznościami, które uzasadniają wniosek sanacyjny, są dowody na niewypłacalność lub co najmniej zagrożenie niewypłacalnością dłużnika w rozumieniu art. 11 ustawy z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 233 ze zm.; dalej: p.u.). Wierzyciel powinien również uprawdopodobnić zdolność do zaspokajania przez dłużnika bieżących kosztów i zobowiązań po otwarciu postępowania.

Uprawdopodobnienie wierzytelności. Uprawdopodobnienie wierzytelności oznacza wskazanie na okoliczności przemawiające za uznaniem, że roszczenie wierzyciela istnieje w rzeczywistości. Wierzyciel powinien wskazać na podstawie prawną roszczenia, jego wysokość, termin zapłaty, jak i dołączyć wszelkie dowody, na których opiera swoje twierdzenia. Wierzyciel nie ma obowiązku wskazywania, że wierzytelność istnieje w ściśle określonej wysokości, wystarczy wykazanie, iż istnienie wierzytelności jest prawdopodobne.

Zasady uprawdopodobniania wierzytelności. Brak przy wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego jakichkolwiek dowodów i wniosków dowodowych zmierzających do uprawdopodobnienia istnienia wierzytelności wnioskodawcy stanowi brak formalny, który jest powodem do wezwania do uzupełnienia braków w trybie art. 130 k.p.c., a następnie w razie nieuzupełnienia – powodem do zwrotu wniosku. Sąd nie ocenia na tym etapie uprawdopodobnienia merytorycznie, a jedynie formalny fakt zamieszczenia we wniosku twierdzeń i dołączenie bądź wskazanie dowodów.

Dłużnik może się skutecznie przeciwstawić twierdzeniom wierzyciela o istnieniu oraz przysługiwaniu mu wierzytelności. [przykład 1] Nie wystarczy oświadczenie wierzyciela, aby wierzytelność uznać za uprawdopodobnioną, natomiast wszystkie okoliczności wskazujące na wysokie prawdopodobieństwo istnienia i przysługiwania wierzytelności mogą prowadzić do uznania przez sąd, że wierzytelność została w należyty sposób uprawdopodobniona. Dzięki temu wierzycielowi łatwiej jest skutecznie złożyć wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego dłużnika, ponieważ omija tradycyjne, skomplikowane procedury dowodowe.

Udowodnienie istnienia wierzytelności. Jeżeli dłużnik zaprzecza wierzytelności, z której wierzyciel wywodzi swoje prawo do wniesienia wniosku sanacyjnego, należy uznać, że dla wykazania uprawnienia wierzyciela konieczne jest nie tylko uprawdopodobnienie, lecz także udowodnienie istnienia wierzytelności. Jeżeli stwierdzenie tej okoliczności wymagałoby prowadzenia postępowania dowodowego, a wierzytelność już wcześniej była kwestionowana, to sąd restrukturyzacyjny powinien wniosek oddalić z uwagi na sporność wierzytelności. Warunkiem jest wykazanie przez sąd, że sporność miała miejsce przed datą wniosku i dotyczy całości roszczenia. W takim wypadku właściwą drogą dochodzenia praw osoby uważającej się za wierzyciela jest postępowanie cywilne, a nie restrukturyzacyjne.

Wezwanie do przedstawienia informacji. Przed wydaniem orzeczenia w sprawie otwarcia postępowania sanacyjnego sąd może żądać od dłużnika przedstawienia informacji, o których mowa w art. 284 ust. 1 pkt 3-8 i ust. 2 p.r., w terminie dwóch tygodni. Informacje te zostaną szczegółowo omówione w dalszej części niniejszego komentarza. Dłużnik nie jest zagrożony żadnym rygorem, ale konsekwencją nieprzedłożenia żądanych dokumentów może być oddalenie wniosku i utrata szansy na postępowanie sanacyjne. Należy przy tym mieć na uwadze,

że w razie przyjęcia i zatwierdzenia układu w postępowaniu sanacyjnym, członkowie zarządu dłużnika nie będą odpowiadać za niezłożenie w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Art. 285. [Żądanie zaliczki na wydatki postępowania]

Sąd może żądać od dłużnika zaliczki na wydatki postępowania o otwarcie postępowania sanacyjnego pod rygorem pominięcia czynności, z którą jest związane wezwanie do uiszczenia zaliczki, albo, w przypadku wezwania do uiszczenia zaliczki na wynagrodzenie tymczasowego nadzorca sądowego albo tymczasowego zarządcy, pod rygorem umorzenia postępowania.

komentaryz

Zaliczka w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego. Z postępowaniem w przedmiocie otwarcia postępowania sanacyjnego mogą się wiązać dodatkowe koszty, które powinien ponieść dłużnik, dlatego też sąd może go wezwać do uiszczenia zaliczki. Zależnie od tego, na jakie cele ma być przeznaczona zaliczka, określa się zarówno jej kwotę, jak i skutki w przypadku jej nieuiszczenia.

Powołanie tymczasowego nadzorca sądowego. Tymczasowego nadzorca sądowego powołuje się w postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego, gdy nie ma dowodów, że dłużnik prowadzi i kontroluje swoje przedsiębiorstwo nieprawidłowo lub nie kontroluje go wcale. W takich przypadkach nie ma potrzeby odbierania dłużnikowi władzy nad przedsiębiorstwem na początkowym etapie postępowania. Jeżeli dowody lub obawy niewłaściwego kontrolowania przedsiębiorstwa występują – powołuje się zarządcę tymczasowego.

Skutki nieuiszczenia zaliczki. W wypadku nieuiszczenia zaliczki na koszty wynagrodzenia tymczasowego nadzorca sądowego lub zarządcy przymusowego, sąd wzywa do jej uiszczenia pod groźbą umorzenia postępowania. Nieuiszczenie zaliczki w stosunkowo niewielkiej kwocie wskazuje, że dłużnik nie będzie zdolny do pokrycia kosztów po otwarciu postępowania, a zatem nie ma możliwości otwarcia postępowania sanacyjnego.

Zaliczka na inne wydatki postępowania. Zaliczka może być przeznaczona także na inne wydatki niż tymczasowy nadzorca sądowy lub tymczasowy zarządca. W takim przypadku wezwanie następuje pod rygorem pominięcia tej czynności. Sąd ocenia wówczas materiał dowodowy z pominięciem nieopłaconej przez wnioskodawcę czynności.

Oddział 2

Postępowanie zabezpieczające

Art. 286. [Ustanowienie tymczasowego nadzorca sądowego]

1. W postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego sąd może zabezpieczyć majątek dłużnika przez ustanowienie tymczasowego nadzorca sądowego, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o nadzorcy sądowym, z wyłączeniem przepisów art. 42-46, albo przez ustanowienie tymczasowego zarządcy, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o zarządcy, z wyłączeniem przepisów art. 55-59 oraz art. 61 i art. 62. Postanowienie o ustanowieniu tymczasowego nadzorca sądowego albo tymczasowego zarządcy, zmianie osoby tymczasowego nadzorca sądowego albo tymczasowego zarządcy oraz informację o uprawnieniu się postanowienia o zmianie sposobu zabezpieczenia przez odwołanie tymczasowego nadzorca sądowego albo tymczasowego zarządcy obwieszcza się.

2. Do zawieszenia postępowania egzekucyjnego oraz wynagrodzenia tymczasowego nadzorcy sądowego oraz tymczasowego zarządcy przepisy art. 268 ust. 2-4 i 6-9 stosuje się odpowiednio.

komментарz

- **Zabezpieczenie majątku dłużnika.** W postępowaniu o otwarcie postępowania sanacyjnego sąd może zabezpieczyć majątek dłużnika przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego lub tymczasowego zarządcy. Sąd działa fakultatywnie, a więc może, ale nie musi zabezpieczać majątku dłużnika. Sąd działa w takim przypadku na wniosek albo z urzędu.
- **Obwieszczenie o ustanowieniu tymczasowego nadzorcy sądowego lub tymczasowego zarządcy.** Ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego lub tymczasowego zarządcy wpływa na zdolność dłużnika do swobodnego rozporządzania własnym majątkiem, dlatego też musi być publicznie znane. Obwieszczeniu w Rejestrze (a do 1 lutego 2018 r. w Monitorze Sądowym i Gospodarczym) podlega postanowienie o ustanowieniu tymczasowego nadzorcy sądowego lub tymczasowego zarządcy, postanowienie o zmianie osoby tymczasowego nadzorcy sądowego lub tymczasowego zarządcy oraz informacja o uprawnieniu się postanowienia o zmianie sposobu zabezpieczenia przez odwołanie tymczasowego nadzorcy sądowego lub tymczasowego zarządcy
- **Odesłanie – tymczasowy nadzorca sądowy.** Do sposobu ustanowienia i funkcji tymczasowego nadzorcy sądowego w postępowaniu sanacyjnym stosuje się odpowiednio przepisy o nadzorcy sądowym, z wyłączeniem art. 42–46 p.r., które dotyczą wynagrodzenia nadzorców.
- **Odesłanie – tymczasowy zarządca.** Do sposobu ustanowienia i funkcji tymczasowego zarządcy w postępowaniu sanacyjnym stosuje się odpowiednio przepisy o zarządcy z wyłączeniem art. 55–59 p.r., a także art. 61 i 62, które dotyczą wynagrodzenia zarządców.
- **Odesłanie – zawieszenie egzekucji.** Do zawieszenia postępowania egzekucyjnego oraz wynagrodzenia tymczasowego nadzorcy sądowego oraz tymczasowego zarządcy odpowiednie zastosowanie znajduje treść przepisów art. 268 ust. 2–4 i ust. 6–9. Zostały one omówione w części komentarza dotyczącej postępowania zabezpieczającego w ramach postępowania układowego.

Art. 287. [Odesłanie do przepisów k.p.c.]

W sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania zabezpieczającego przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu zabezpieczającym stosuje się odpowiednio.

komментарz

- **Skutki odpowiedniego stosowania przepisów k.p.c.** Odpowiednie stosowanie przepisów o zabezpieczeniu według k.p.c. powoduje, że poza stosowaniem w pierwszej kolejności zabezpieczenia przez ustanowienie tymczasowego nadzorcy sądowego lub tymczasowego zarządcy, sąd może zastosować także wszystkie sposoby zabezpieczenia wymienione w k.p.c. Oznacza to także, że wniosek strony o zabezpieczenie powinien być rozpoznany niezwłocznie, nie później niż w terminie tygodnia od dnia jego wpływu do sądu.

Oddział 3

Postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego

Art. 288. [Rozpoznanie wniosku o otwarcie postępowania]

1. Do rozpoznania wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego przepis art. 270 stosuje się odpowiednio.
2. Uwzględniając wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego, sąd wydaje postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego, do którego przepisy art. 233 i art. 234 stosuje się odpowiednio, przy czym sąd odbiera zarząd własny dłużnikowi i wyznacza zarządcę.
3. Jeżeli skuteczne przeprowadzenie postępowania sanacyjnego wymaga osobistego udziału dłużnika lub jego reprezentantów, a jednocześnie dają oni gwarancję należytego sprawowania zarządu, sąd może

zezwolić dłużnikowi na wykonywanie zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa w zakresie nieprzekraczającym zakresu zwykłego zarządu. Sąd cofa zezwolenie w przypadku zaistnienia przesłanek, o których mowa w art. 239 ust. 1.

komментарz

- **Odesłanie – rozpoznanie wniosku.** Do rozpoznania wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego stosuje się odpowiednio art. 270 p.r. Omówienie tego przepisu znajduje się w części komentarza dotyczącej rozpoznania wniosku o otwarcie postępowania układowego.
- **Odesłanie – postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego.** Uwzględniając wniosek sanacyjny, sąd wydaje postanowienie, do którego zastosowanie mają art. 233 i 234 p.r., które określają wymogi treści postanowienia i określają jego skuteczność oraz wykonalność.
- **Odebranie zarządu własnego.** Z dniem otwarcia postępowania sanacyjnego dłużnik traci zdolność do zarządzania majątkiem, o ile wcześniej nie powołano zarządcy tymczasowego w trybie zabezpieczenia.
- **Samodzielne wykonywanie zarządu własnego.** W niektórych wyjątkowych sytuacjach skuteczne przeprowadzenie postępowania sanacyjnego wymaga osobistego udziału dłużnika lub jego reprezentantów. Jeżeli dają oni gwarancję właściwego sprawowania zarządu przedsiębiorstwem, sąd może zezwolić dłużnikowi na wykonywanie zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa w zakresie nieprzekraczającym zakresu zwykłego zarządu. W takim wypadku nie ma potrzeby powoływania nadzorcy sądowego, a zarządca wykonuje jego obowiązki w zakresie, w jakim dłużnikowi powierzono zarząd własny.
- **Gwarancje należytego sprawowania zarządu.** Aby samodzielnie wykonywać zarząd własny, dłużnik musi dawać gwarancję należytego sprawowania zarządu. Oznacza to, że ocena dotychczasowego sprawowania zarządu i postawy dłużnika w postępowaniu musi być pozytywna. Dłużnik musi również dawać perspektywę właściwego sprawowania zarządu w przyszłości. Otwarcie postępowania sanacyjnego z inicjatywą wyłącznej wierzycieli, przy sprzeciwie lub milczeniu dłużnika, oznacza zazwyczaj istnienie przesłanek do odebrania mu zarządu.
- **Cofnięcie zezwolenia na wykonywanie zarządu własnego.** Sąd ma obowiązek cofnąć zezwolenie na wykonywanie zarządu własnego przez dłużnika, kiedy:
 - dłużnik naruszył prawo w zakresie sprawowania zarządu (nawet nieumyślnie), czego skutkiem było pokrzywdzenie wierzycieli lub możliwość takiego pokrzywdzenia w przyszłości,
 - oczywiste jest, że sposób sprawowania zarządu nie daje gwarancji wykonania układu lub dla dłużnika ustanowiono kuratora,
 - dłużnik nie wykonuje poleceń sędziego-komisarza lub zarządcy, w szczególności nie złożył w wyznaczonym przez sędziego-komisarza terminie propozycji układowych zgodnych z prawem.

Sąd na każdym etapie postępowania sanacyjnego kontroluje prawidłowość sprawowania zarządu własnego. Działa przy tym z urzędu – nie jest potrzebny zatem żaden wniosek. W sytuacji gdy dłużnik naruszył prawo w zakresie sprawowania zarządu, nawet nieumyślnie, lub jeżeli sposób sprawowania zarządu nie daje rękojmi wykonania układu, sąd ma obowiązek uchylić zarząd własny i przekazać pełnię uprawnień majątkowych zarządcy. Przy ocenie naruszenia prawa dokonane przez dłużnika nie ma obowiązku wykazywania jego winy. Pozwala to na pominięcie skomplikowanego postępowania dowodowego i wdawania się w dywagacje, czy dana czynność rzeczywiście przekracza zakres zwykłego zarządu i czy dłużnik mógł i powinien zdawać sobie z tego sprawę. Wystarczy sam fakt dokonania określonej czynności i stwierdzenie przez sąd, że jest to czynność przekraczająca zwykły zarząd. [przykład 2]

- **Zakres działania dłużnika, któremu pozostawiono zarząd.** Uprawnienia dłużnika, któremu pozostawiono zarząd, są ograniczone do czynności mieszczących się w zakresie zwykłego zarządu. Jego definicja nie jest stała – zależy od specyfiki przedsiębiorstwa i dla każdego przedsiębiorcy musi być zdefiniowana osobno. Taka sama czynność, w zależności od okoliczności, może być zakwalifikowana w jednym przypadku jako mieszcząca się w zakresie

PRZYKŁAD 2

Odebranie zarządu

Dłużnik wykonujący zarząd własny w postępowaniu sanacyjnym dokonał sprzedaży należących do niego nieruchomości bez zgody nadzorcy sądowego. Sąd, nie badając, czy dłużnik działał umyślnie, odebrał mu zarząd własny.

W przypadku naruszenia prawa przez dłużnika sąd odbiera zarząd własny. Takie naruszenie może polegać właśnie na przekroczeniu zakresu zwykłego zarządu i dokonaniu samodzielnie czynności, której zgodnie z art. 239 ust. 1 p.r. dłużnikowi nie wolno dokonywać bez zgody nadzorcy.

zwykłego zarządu, a w innym jako przekraczająca ten zakres.

Art. 289. [Doręczenie postanowienia o otwarciu postępowania]

1. Do postanowienia w przedmiocie otwarcia postępowania sanacyjnego przepis art. 235 stosuje się odpowiednio.
2. Postanowienie w przedmiocie otwarcia postępowania sanacyjnego doręcza się również tymczasowemu nadzorcy sądowemu albo tymczasowemu zarządcy, jeżeli był ustanowiony.
3. Postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego wydane na rozprawie doręcza się podmiotom określonym w art. 235 ust. 2 i 3 oraz tymczasowemu nadzorcy sądowemu albo tymczasowemu zarządcy, jeżeli był ustanowiony, o ile podmioty te nie były o niej zawiadomione.

komментарz

- **Odesłanie – obwieszczenia i doręczenia.** Do postanowienia w przedmiocie otwarcia postępowania sanacyjnego stosuje się odpowiednio art. 235 p.r. dotyczący obwieszczenia i doręczenia postanowienia o otwarciu przyspieszonego postępowania układowego. Został on omówiony w części komentarza poświęconej temu postępowaniu.
- **Doręczanie postanowień tymczasowemu nadzorcy sądowemu albo tymczasowemu zarządcy.** Postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego wydane na posiedzeniu niejawnym lub rozprawie doręcza się również tymczasowemu nadzorcy sądowemu lub tymczasowemu zarządcy, jeżeli był ustanowiony.
- **Doręczanie postanowień organowi założycielskiemu albo ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa.** Postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym doręcza się organowi założycielskiemu albo ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa, gdy postanowienie o otwarciu postępowania sanacyjnego dotyczy przedsiębiorstwa państwowego albo jednoosobowej spółki Skarbu Państwa. Postanowienie wydane na rozprawie doręcza się tym podmiotom jedynie wtedy, gdy podmioty te nie były zawiadomione o rozprawie.

Art. 290. [Zażalenie na postanowienie o otwarciu postępowania]

Do zażalenia na postanowienie w przedmiocie otwarcia postępowania sanacyjnego przepisy art. 236 i art. 237 stosuje się odpowiednio.

komментарz

- **Odesłanie.** Do zażalenia na postanowienie w przedmiocie otwarcia postępowania sanacyjnego stosuje się odpowiednio przepisy art. 236 i 237 p.r. dotyczące zażalenia na postanowienie w przedmiocie otwarcia przyspieszonego postępowania układowego. Zostały one szczegółowo omówione w części komentarza dotyczącej tego postępowania.

Rozdział 2

Skutki otwarcia postępowania sanacyjnego

Oddział 1

Skutki otwarcia postępowania sanacyjnego co do osoby dłużnika

Art. 291. [Wydanie zarządcy majątku i dokumentów]

1. Po otwarciu postępowania sanacyjnego dłużnik, któremu nie udzielono zezwolenia, o którym mowa w art. 288 ust. 3, wskazuje i wydaje zarządcy cały swój majątek oraz wydaje dokumenty dotyczące jego działalności, majątku oraz rozliczeń, w szczególności księgi rachunkowe, inne ewidencje prowadzone dla celów podat-

kowych i korespondencję. Wykonanie tych obowiązków dłużnik potwierdza w formie oświadczenia na piśmie, które składa sędziemu-komisarzowi.

2. Dłużnik udziela sędziemu-komisarzowi i zarządcy wszelkich potrzebnych wyjaśnień dotyczących swojego majątku i działalności.

komментарz

- **Zezwolenie na wykonywanie zarządu własnego.** Otwierając postępowanie sanacyjne, sąd zasadniczo odbiera zarząd własny dłużnikowi i wyznacza zarządcę. Jedynie w wyjątkowych przypadkach, kiedy skuteczne przeprowadzenie postępowania sanacyjnego będzie wymagać osobistego udziału dłużnika lub jego reprezentantów, a jednocześnie dają oni gwarancję należytego sprawowania zarządu, sąd może zezwolić dłużnikowi na wykonywanie zarządu w zakresie nieprzekraczającym zwykłego zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa.
- **Skutki co do osoby dłużnika.** Otwarcie postępowania sanacyjnego wywiera skutki co do osoby dłużnika. Po otwarciu postępowania dłużnik ma obowiązki wskazania i wydania całego majątku zarządcy, wydania ksiąg rachunkowych, ewidencji podatkowych, dokumentacji dotyczącej działalności, majątku oraz rozliczeń, a także korespondencji, złożenia sędziemu-komisarzowi oświadczenia na piśmie stwierdzającego wykonanie obowiązków wskazanych wyżej i udzielenia sędziemu-komisarzowi oraz zarządcy wszelkich wyjaśnień na temat majątku.
- **Sposób wydania i wskazania majątku.** Dłużnik ma obowiązek wydania wszystkich składników majątku, które znajdują się w jego posiadaniu. Obowiązek wskazania majątku obejmuje wszystkie elementy owego majątku znajdujące się w posiadaniu osób trzecich. Wydanie majątku następuje w drodze dokonania czynności faktycznych, np. przekazania kluczy czy kart kodowych. Elementem wydania majątku jest także wskazanie osobom ochraniającym mienie dłużnika zarządcy jako nowej osoby uprawnionej do korzystania z tego mienia. Wskazanie majątku to natomiast nie tylko podanie miejsca jego położenia, lecz także danych posiadacza oraz wszelkiej informacji o podstawach prawnych tego posiadania.
- **Obowiązek wydania całego majątku.** Obowiązek wydania całego majątku dłużnika oznacza, że dłużnik nie ma prawa dokonywania jakichkolwiek ocen co do ewentualnego wyłączenia poszczególnych składników majątku. Nawet jeżeli dłużnik wie, że nie jest właścicielem lub nie ma podstaw do posiadania określonych składników majątku, to jeżeli posiadał je w chwili otwarcia postępowania sanacyjnego, powinien je wydać zarządcy.
- **Skutki wydania majątku.** Mimo wydania majątku zarządcy dłużnik nadal pozostaje właścicielem swojego mienia. Traci on natomiast prawo zarządzania majątkiem oraz korzystania z niego i rozporządzania nim. Dłużnik nie przenosi na zarządcę własności składników majątku, a ich posiadanie.

Art. 292. [Udzielanie wyjaśnień przez dłużnika]

W przypadku udzielenia dłużnikowi zezwolenia, o którym mowa w art. 288 ust. 3, jeżeli sąd nie nałoży na dłużnika dalej idących obowiązków, dłużnik udziela sędziemu-komisarzowi i zarządcy wszelkich potrzebnych wyjaśnień, udostępnia dokumenty dotyczące jego przedsiębiorstwa i majątku oraz umożliwia zarządcy zapoznanie się z przedsiębiorstwem dłużnika, w szczególności z jego księgami rachunkowymi.

komментарz

- **Ograniczenie obowiązków dłużnika, który wykonuje zarząd własny.** Gdy sąd zezwolił dłużnikowi na wykonywanie zarządu w zakresie nieprzekraczającym zakresu zwykłego zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa, to zakres obowiązków takiego dłużnika zostaje ograniczony do czynności informacyjnych i udostępniających.

■ **Zakres obowiązków dłużnika.** Dłużnik sprawujący zarząd własny w postępowaniu sanacyjnym udziela sędziemu-komisarzowi i zarządcy wszelkich potrzebnych wyjaśnień, udostępnia dokumenty dotyczące jego przedsiębiorstwa i majątku oraz umożliwia zarządcy zapoznanie się z przedsiębiorstwem dłużnika, w szczególności z jego księgami rachunkowymi.

Jeśli dłużnik nie wykonuje tych obowiązków, może to skutkować odebraniem mu zarządu własnego.

■ **Nalożenie dalej idących obowiązków.** Omawiany przepis umożliwia nalożenie na dłużnika dalej idących obowiązków. Daje to sądowi restrukturyzacyjnemu pełną kontrolę nad działaniami dłużnika. Poprzez nalożenie na dłużnika dalej idących obowiązków, sąd umożliwia pozyskiwanie od dłużnika danych i informacji pozwalających na bieżącą weryfikację założeń planu restrukturyzacyjnego, zwłaszcza jeżeli w planie zakłada się znaczne ograniczenie kosztów czy zwiększenie przychodów w określonej dziedzinie działalności dłużnika.

Art. 293. [Skutki w postaci wygaśnięcia prokury i innych pełnomocnictw]

Otwarcie postępowania sanacyjnego powoduje wygaśnięcie prokury oraz innych pełnomocnictw udzielonych przez dłużnika. Zarządca może w toku postępowania sanacyjnego udzielać pełnomocnictw, w tym prokury.

komentarz

■ **Wygaśnięcie prokury i pełnomocnictw.** Otwarcie postępowania sanacyjnego powoduje wygaśnięcie prokury oraz wszystkich innych pełnomocnictw udzielonych wcześniej przez dłużnika. Dzięki temu do działania w imieniu dłużnika upoważniony będzie wyłącznie zarządca. Otwarcie postępowania sanacyjnego w zakresie udzielonych prokur wywołuje więc skutki takie same jak ogłoszenie upadłości. Wygaśnięcie prokury i pełnomocnictw następuje także wówczas, kiedy sąd restrukturyzacyjny udziela dłużnikowi zezwolenia na wykonywanie zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa.

■ **Udzielenie prokury lub pełnomocnictwa przez zarządcę.** Postępowanie sanacyjne opiera się na prowadzeniu przedsiębiorstwa, dlatego też zarządca może w jego trakcie udzielać prokury bądź innych pełnomocnictw. Jest to rozwiązanie korzystne dla dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa, szczególnie w sytuacji, kiedy ze względu na skalę działalności lub rozproszenie majątku dłużnika konieczne jest posługiwanie się pełnomocnikami i prokurentami. Zarządca jest odpowiedzialny za działania prokurentów i pełnomocników jak za działania własne. Niedopuszczalne jest udzielenie przez zarządcę prokury lub innego pełnomocnictwa osobom fizycznym piastującym funkcję organów uprawnionych do reprezentacji dłużnika. Nie ma natomiast przeszkód do udzielenia pełnomocnictw, w tym prokury, osobom, które były prokurentami przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego, a ich dalszy udział w zarządzaniu dłużnikiem jest niezbędny do osiągnięcia celu postępowania sanacyjnego lub realizacji planu restrukturyzacyjnego.

Oddział 2

Skutki otwarcia postępowania sanacyjnego co do majątku dłużnika

Art. 294. [Masa sanacyjna]

Z dniem otwarcia postępowania sanacyjnego mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika stają się masą sanacyjną.

komentarz

■ **Charakter masy sanacyjnej.** Z chwilą otwarcia postępowania sanacyjnego cały majątek dłużnika staje się masą sanacyjną. Majątek ten ma służyć już nie swojemu właścicielowi, ale jego wierzycielom.

■ **Chwila powstania masy sanacyjnej.** Masa sanacyjna powstaje z początkiem

dnia, w którym otwarto postępowanie sanacyjne. Nie zmienia tego faktu określenie przez sąd innej godziny ogłoszenia postanowienia, ma ona bowiem znaczenie tylko na potrzeby rozliczeń w systemie płatności lub rozrachunku papierów wartościowych, czyli co do skutków, o których mowa w art. 254-255 p.r. Powstanie masy sanacyjnej należy liczyć od godziny 0.00 dnia, w którym wydano postanowienie o otwarciu postępowania.

■ **Skład masy sanacyjnej.** Masa sanacyjna jest zespołem aktywów dłużnika, a w jej skład nie wchodzi pasywa. Ustawa nie reguluje szczegółowo składu masy sanacyjnej, dlatego w razie wątpliwości należy do niej odnosić orzecznictwo i literaturę dotyczącą masy upadłości.

■ **Brak osobowości i zdolności prawnej.** Masa sanacyjna nie posiada osobowości prawnej ani zdolności prawnej. Nie może zatem pozywać ani być pozywana. Stroną postępowania dotyczących masy sanacyjnej jest jej zarządca.

■ **Spory co do składu masy sanacyjnej.** Przepisy prawa restrukturyzacyjnego nie zawierają regulacji dotyczącej uproszczonej procedury wyłączenia mienia z masy sanacyjnej, która jest stosowana w postępowaniu upadłościowym. Jeżeli zarządca obejmie w posiadanie mienie niewątpliwie niebędące własnością dłużnika, powinien je wydać osobie uprawnionej. W przeciwnym razie może narazić masę sanacyjną na zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z cudzego mienia. Jeżeli pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią istnieje spór o prawo do rzeczy, będzie on podlegał rozpoznaniu w drodze powództwa osoby trzeciej przeciwko zarządcy masy sanacyjnej przed sądem cywilnym (gospodarczym).

■ **Ustalenie składu masy sanacyjnej.** Skład masy sanacyjnej ustala się w drodze sporządzenia spisu inwentarza. Istnieje domniemanie, że rzeczy znajdujące się w posiadaniu dłużnika w dniu otwarcia postępowania sanacyjnego należą do masy sanacyjnej. Z tego powodu zarządcy nie można pociągnąć do odpowiedzialności za to, że zaniechał wydania mienia osobie trzeciej, o ile dany składnik majątkowy pozostawał we władaniu dłużnika w dniu otwarcia postępowania sanacyjnego.

Art. 295. [Odpowiednie stosowanie]

W postępowaniu sanacyjnym przepisy art. 242-246 stosuje się odpowiednio.

komentarz

■ **Odesłanie.** W postępowaniu sanacyjnym odpowiednio stosuje się przepisy art. 242-246, które dotyczą uczestników systemu płatności lub systemu rozrachunku papierów wartościowych. Zostały one szczegółowo omówione w komentarzu dotyczącym skutków otwarcia przyspieszonego postępowania układowego.

Art. 296. [Skład masy sanacyjnej]

1. Skład masy sanacyjnej ustala zarządca.
2. Do ustalenia składu masy sanacyjnej przepisy art. 274 ust. 1 i art. 275 stosuje się odpowiednio.

komentarz

■ **Odesłanie.** Do ustalenia składu masy sanacyjnej odpowiednio stosuje się przepisy art. 274 ust. 1 i art. 275 p.r., które dotyczą ustalania składu masy układowej i sporządzania spisu inwentarza. Przepisy te zostały omówione w części komentarza dotyczącej postępowania układowego.

Oddział 3

Skutki otwarcia postępowania sanacyjnego co do zobowiązań dłużnika

Art. 297. [Odpowiednie stosowanie]

W postępowaniu sanacyjnym przepisy art. 247-256 stosuje się odpowiednio.

komentarz

■ **Odesłanie.** Do skutków otwarcia postępowania sanacyjnego do zobowią-

zań dłużnika stosuje się odpowiednio przepisy regulujące skutki otwarcia przyspieszonego postępowania układowego dla tych zobowiązań. Zostały one omówione w części komentarza poświęconej temu postępowaniu.

Art. 298. [Odstąpienie od umowy wzajemnej]

1. Zarządca może odstąpić od umowy wzajemnej, która nie została wykonana w całości lub części przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego, za zgodą sędziego-komisarza, jeżeli świadczenie drugiej strony wynikające z tej umowy jest świadczeniem niepodzielnym.

2. Jeżeli świadczenie drugiej strony wynikające z umowy, o której mowa w ust. 1, jest świadczeniem podzielnym, przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w zakresie, w jakim świadczenie drugiej strony miało zostać wykonane po dniu otwarcia postępowania sanacyjnego.

3. Wyrażając zgodę, o której mowa w ust. 1, sędzia-komisarz kieruje się celem postępowania sanacyjnego i bierze pod uwagę ważny interes drugiej strony umowy.

4. Na postanowienie sędziego-komisarza zażalenie przysługuje dłużnikowi oraz drugiej stronie umowy.

5. Na żądanie drugiej strony złożone w formie pisemnej z datą pewną, zarządca w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia żądania składa do sędziego-komisarza wniosek o zgodę na odstąpienie od umowy, o czym informuje drugą stronę, albo informuje drugą stronę, że nie zamierza takiego wniosku złożyć. Brak informacji ze strony zarządcy albo informacja, że nie zamierza on złożyć wniosku, skutkuje utratą prawa do złożenia wniosku o zgodę sędziego-komisarza na odstąpienie od umowy.

6. Jeżeli zarządca poinformował drugą stronę o złożeniu wniosku do sędziego-komisarza, druga strona może wstrzymać się ze spełnieniem świadczenia do dnia uprawomocnienia się postanowienia sędziego-komisarza oddalającego wniosek zarządcy albo do chwili złożenia przez zarządcę oświadczenia o odstąpieniu od umowy.

7. Jeżeli zarządca odstąpił od umowy, druga strona może żądać zwrotu świadczenia spełnionego po otwarciu postępowania sanacyjnego, a przed dojściem do niej oświadczenia o odstąpieniu od umowy, jeżeli świadczenie to znajduje się w majątku dłużnika. W przypadku gdy jest to niemożliwe, druga strona może dochodzić jedynie wierzytelności z tytułu wykonania zobowiązania i poniesionych strat. Wierzytelności te nie są objęte układem.

komentarz

■ **Możliwość wyboru wykonywanych umów wzajemnych.** Umowy wzajemne to umowy wzajemnie zobowiązujące, w których świadczeniu jednej ze stron odpowiada świadczenie drugiej. Stanowią one ogromną większość umów zawieranych w obrocie. Jeżeli zobowiązania z takiej umowy nie zostały wykonane w całości lub w części, a jednocześnie świadczenie drugiej strony jest świadczeniem niepodzielnym, to zarządca może zdecydować, czy od umowy odstąpi, czy też wykona zobowiązanie dłużnika i zażąda wykonania przez drugą stronę. Jeżeli świadczenie jest podzielne, to przepis ma zastosowanie do umowy w części wykonywanej po otwarciu postępowania sanacyjnego. Dzięki prawu wyboru zarządca może wykonać tylko te umowy, które są dla dłużnika w postępowaniu sanacyjnym korzystne. Decyzja zarządcy powinna zostać podjęta na podstawie analizy ekonomicznej wszystkich umów zawartych przez dłużnika i niewykonanych.

■ **Uprawnienia drugiej strony umowy.** Druga strona nie ma prawa wyboru i jest związana decyzją zarządcy. Druga strona może jedynie żądać, aby zarządca w terminie 2 tygodni zwrócił się do sędziego-komisarza o zgodę na odstąpienie od umowy, gdyż w przeciwnym razie uznaje się, iż od umowy nie odstąpił. Żądanie to powinno być zgłoszone w formie pisemnej z datą pewną.

■ **Warunki dopuszczalności odstąpienia od umowy.** Warunkiem dopuszczalności odstąpienia przez zarządcę od

umowy wzajemnej jest niepodzielność świadczenia drugiej strony. W trybie komentowanego artykułu nie można odstąpić od umowy, w której świadczenie drugiej strony polega na zapłacie określonej sumy pieniędzy w zamian za świadczenie dłużnika spełnione przed otwarciem postępowania sanacyjnego. Jeżeli świadczenie drugiej strony wynikające z umowy wzajemnej jest świadczeniem podzielnym, zarządca może odstąpić od umowy w takim zakresie, w jakim świadczenie drugiej strony miało zostać wykonane po dniu otwarcia postępowania sanacyjnego. Dzięki temu możliwe będzie odstąpienie od kontraktów niekorzystnych dla masy sanacyjnej.

■ **Wymóg uzyskania zezwolenia.** Zarządca powinien uzyskać zezwolenie sędziego-komisarza na odstąpienie od umowy. Odstąpienie od umowy na podstawie samych zapisów umownych należy do czynności zarządcy, a nie do czynności sędziego-komisarza.

■ **Oświadczenie o odstąpieniu lub wykonaniu umowy.** Oświadczenie zarządcy o odstąpieniu lub wykonaniu umowy powinno być złożone w formie pisemnej. W razie gdyby zarządca nie złożył takiego oświadczenia i przystąpił do wykonywania umowy, w interesie jego kontrahenta leży wyznaczenie mu odpowiedniego terminu do złożenia takiego oświadczenia.

■ **Wykonanie całego zobowiązania przez jedną ze stron.** Prawo do odstąpienia od umowy służy zarządcy tylko wtedy, gdy umowa jest niewykonana przynajmniej w części przez każdą ze stron. Jeżeli zatem jedna ze stron wykonała całe swoje zobowiązanie umowne, to zarządca nie ma prawa podejmowania decyzji co do dalszych losów umowy.

■ **Umowy przewidujące świadczenie ciągłe.** Omawiany przepis nie ma zastosowania do umów wzajemnych, w których świadczenie jednej ze stron ma charakter ciągły. W takim wypadku świadczenie tej strony należy uważać za wykonane z chwilą rozpoczęcia świadczenia ciągłego. Tego typu umowy wiążą zatem obie strony do chwili ich wypowiedzenia w trybie umownym przez zarządcę lub drugą stronę, a należności przypadające za okres po otwarciu postępowania sanacyjnego zalicza się do kosztów postępowania sanacyjnego.

■ **Zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza.** Na postanowienie sędziego-komisarza o zezwoleniu na odstąpienie od umowy wzajemnej służy zażalenie. Prawo do wniesienia zażalenia służy dłużnikowi i drugiej stronie umowy.

Postanowienie to jest doręczane dłużnikowi, drugiej stronie oraz zarządcy, który jednak nie ma prawa do wniesienia zażalenia. Podstawowym kryterium decyzji sędziego-komisarza jest osiągnięcie celu postępowania sanacyjnego, a zatem zaspokojenie wierzycieli, ale powinien on wziąć pod uwagę także ważny interes drugiej strony.

■ **Brak prawa zwrotu spełnionego świadczenia.** Jeżeli zarządca odstępuje od umowy, która została już częściowo wykonana przez jedną ze stron, to wbrew ogólnym zasadom postępowania, w razie odstąpienia od umowy przez jedną ze stron, druga strona nie ma prawa do zwrotu spełnionego świadczenia, chociażby świadczenie to znajdowało się w masie sanacyjnej.

■ **Roszczenie drugiej strony umowy.** Strona umowy, od której zarządca odstąpił, może żądać wynagrodzenia z tytułu niewykonania zobowiązania oraz naprawienia strat poniesionych w wyniku odstąpienia. Roszczenie drugiej strony nie jest objęte układem i nie obejmuje kar umownych zastrzeżonych na wypadek odstąpienia od umowy, jak i jej niewykonania. Roszczenie o naprawienie strat obejmuje zarówno rzeczywistą szkodę drugiej strony, jak i utracone korzyści, czyli zysk, który w wykonaniu umowy kontrahent dłużnika miał osiągnąć.

■ **Uprawnienia zarządcy.** W razie odstąpienia od umowy zarządca może żądać zwrotu do masy sanacyjnej świadczenia spełnionego przez dłużnika.

Art. 299. [Umowa ramowa]

1. Uprawnienie zarządcy do odstąpienia, o którym mowa w art. 298, nie dotyczy umowy ramowej, o której mowa w art. 250 ust. 1.
2. Każda ze stron może wypowiedzieć umowę ramową, o której mowa w art. 250 ust. 1, z zachowaniem ustalonego w tej umowie sposobu rozliczenia stron na wypadek rozwiązania umowy.
3. Do poszczególnych umów szczegółowych mających za przedmiot terminowe operacje finansowe, pożyczki instrumentów finansowych lub sprzedaż instrumentów finansowych ze zobowiązaniem do ich odkupu, nawet jeżeli nie zostały one zawarte w wykonaniu umowy ramowej, o której mowa w art. 250 ust. 1, przepisu art. 298 nie stosuje się.

komentarz

- **Brak możliwości odstąpienia od umowy ramowej.** Od umowy ramowej (omówionej w komentarzu do art. 250 p.r.) zarządca nie może odstąpić w trybie określonym przez art. 298 p.r.
- **Prawo wypowiedzenia umowy ramowej.** Skuteczna restrukturyzacja dłużnika wymaga, aby każda ze stron umowy ramowej mogła ją wypowiedzieć z zachowaniem ustalonego w tej umowie sposobu rozliczenia stron na wypadek rozwiązania umowy. Otwarcie postępowania sanacyjnego wpływa zatem na umowę ramową w taki sposób, że daje każdej ze stron prawo niezwłocznego wypowiedzenia umowy, chociażby ona sama takiej możliwości nie przewidywała.
- **Zakaz odstąpienia od umów szczegółowych.** Zarządca nie może odstąpić od poszczególnych umów szczegółowych mających za przedmiot terminowe operacje finansowe, pożyczki instrumentów finansowych lub sprzedaż instrumentów finansowych z zobowiązaniem do ich odkupu.

Art. 300. [Skutki w zakresie praw i obowiązków pracowniczych]

Otwarcie postępowania sanacyjnego wpływa na stosunki pracy i wywołuje w zakresie praw i obowiązków pracowników i pracodawcy takie same skutki, jak ogłoszenie upadłości, przy czym uprawnienia syndyka wykonuje zarządca.

komentarz

- **Uzasadnienie ograniczenia praw pracowniczych.** Udana restrukturyzacja zazwyczaj nie jest możliwa bez głębokiej restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwie. Działanie zarządcy w tym zakresie może być jednak skutecznym instrumentem poprawy funkcjonowania przedsiębiorstwa, a w efekcie uratowania choćby części miejsc pracy. Ustawodawca dopuszcza ograniczenie praw pracowniczych w celu jak największego zaspokojenia wierzycieli w postępowaniu upadłościowym, dlatego też zasadne jest ograniczenie tych praw dla ratowania przedsiębiorstwa i części miejsc pracy w ramach postępowania restrukturyzacyjnego. Z tych powodów otwarcie postępowania sanacyjnego wywołuje takie same skutki jak ogłoszenie upadłości w zakresie praw i obowiązków pracowników i pracodawcy. Uprawnienia syndyka w postępowaniu sanacyjnym wykonuje zarządca.
- **Porównanie środków ochrony pracowników w postępowaniu upadłościowym i sanacyjnym.** Na złożenie wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego zdecydować się tylko dłużnik, dla którego alternatywą jest już wyłącznie upadłość, w ramach której syndyk zwykle zwalnia wszystkich pracowników, niemających żadnych środków ochrony swoich praw w postępowaniu upadłościowym. Inaczej wygląda sytuacja pracowników w postępowaniu sanacyjnym. Tworzony w jego ramach plan restrukturyzacyjny będzie obligatoryjnie zawierał informacje o zasadach zwalniania pracowników, będzie podlegał zatwierdzeniu przez sędziego-komisarza, który będzie miał prawo dokonywać zmian tych zasad i zakazać zarządcy zwalniania określonej kategorii pracowników lub ograniczyć skalę redukcji zatrudnienia. Sędzia-komisarz będzie więc uprawniony do wzięcia pod uwagę słusznego interesu pracowników, do czego nie ma środków w postępowaniu upadłościowym. Celem postępowania sanacyjnego jest uratowanie przedsiębiorstwa dłużnika choćby w ograniczonym zakresie, dlatego każda redukcja zatrudnienia będzie miała na celu nie tylko uratowanie same-

go przedsiębiorstwa, lecz także ochronę pozostałych zatrudnionych. Zatem każde udane postępowanie sanacyjne obejmujące przedsiębiorstwo, w którym zatrudnieni są pracownicy, będzie prowadziło do ograniczenia skali zwolnień.

- **Odstąpienie od umowy o zakazie konkurencji.** W postępowaniu sanacyjnym zarządca może z dniem otwarcia tego postępowania odstąpić od umowy o zakazie konkurencji bez prawa do odszkodowania. Pracownik zostaje zwolniony z obowiązku powstrzymywania się od działań konkurencyjnych, a zarządca – z obowiązku zapłaty wynagrodzenia.
- **Skrócenie okresu wypowiedzenia umowy o pracę na czas nieokreślony.** W przypadku wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony z powodu otwarcia postępowania sanacyjnego, pracodawca może skrócić okres trzymiesięcznego wypowiedzenia, ale najwyżej do jednego miesiąca. Pracownikowi przysługuje jednak wtedy odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za pozostałą część okresu wypowiedzenia. Okres, za który przysługuje odszkodowanie, wlicza się pracownikowi pozostającemu w tym okresie bez pracy do okresu zatrudnienia. Zarządca powinien to uwzględnić w świadectwie pracy wydawanym byłemu pracownikowi.
- **Ograniczenie ochrony przed wypowiedzeniem.** W przypadku otwarcia postępowania sanacyjnego wobec pracodawcy nie stosuje się przepisów art. 38, 39 i 41 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1502 ze zm.) ani innych przepisów zawierających środki ochrony pracowników przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę. Wynika z tego między innymi, że zarządca nie ma obowiązku zawiadomiania na piśmie zakładowej organizacji związkowej reprezentującej pracownika o zamiarze wypowiedzenia pracownikowi umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony. Zakładowa organizacja związkowa nie ma także prawa do zgłaszania zastrzeżeń, a jej stanowisko jest brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji w sprawie wypowiedzenia. Ponadto pracodawca może wypowiedzieć umowę o pracę pracownikowi, któremu brakuje nie więcej niż cztery lata do osiągnięcia wieku emerytalnego, również wtedy, jeżeli okres zatrudnienia umożliwił mu uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku. W toku postępowania sanacyjnego pracodawca może wypowiedzieć umowę o pracę pracownikowi także w czasie urlopu pracownika oraz w czasie innej usprawiedliwionej nieobecności pracownika w pracy, nawet wówczas, kiedy nie upłynął jeszcze okres uprawniający do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.
- **Skrócenie czasu wypowiedzenia umowy zawartej na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy.** Jeśli w stosunku do pracodawcy otwarto postępowanie sanacyjne, umowa o pracę zawarta na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy może być rozwiązana przez każdą ze stron za dwutygodniowym wypowiedzeniem.
- **Rozwiązanie lub wypowiedzenie umowy pracownicy w okresie ciąży lub urlopu macierzyńskiego.** W toku postępowania sanacyjnego pracodawca ma prawo wypowiedzieć lub rozwiązać umowę o pracę w okresie ciąży, a także w okresie urlopu macierzyńskiego pracownicy, niezależnie od tego, czy zachodzą przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy i czy na rozwiązanie umowy wyraziła zgodę zakładowa organizacja związkowa. Jeśli umowa o pracę zawarta była na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy albo na okres próbny przekraczający jeden miesiąc i uległaby rozwiązaniu po upływie trzeciego miesiąca ciąży, to nie ulega ona przedłużeniu do dnia porodu. W razie otwarcia postępowania sanacyjnego pracodawca może rozwiązać umowę o pracę za wypowiedzeniem w okresie ciąży lub urlopu macierzyńskiego. Wówczas ma on obowiązek uzgodnić termin rozwiązania umowy o pracę z zakładową organizacją związkową reprezentującą pracownicę. W razie niemożności zapewnienia w tym okresie innego zatrudnienia pracownicy przysługują świadczenia, a okres pobierania tych świadczeń wlicza się do okresu zatrudnienia.
- **Wypowiedzenie albo rozwiązanie umowy o pracę w trakcie urlopu wychowawczego.** Pracodawca może wypowiedzieć albo

PRZYKŁAD 3

Spadek

Dłużnik został powołany do spadku na skutek dziedziczenia testamentowego 1 stycznia 2016 r. Oświadczenie o przyjęciu spadku wprost złożył 1 kwietnia 2016 r., a 10 kwietnia 2016 r. zostało wydane postanowienie o otwarciu wobec niego postępowania sanacyjnego. Dłużnik przyjął spadek wprost. Jeśli oświadczenie co do sposobu przyjęcia spadku zostało złożone przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego, to jego treść jest wiążąca, a otwarcie postępowania sanacyjnego nie ma wpływu na wybrany sposób przyjęcia spadku.

- rozwiązać umowę o pracę także w okresie od dnia złożenia przez pracownika wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego do dnia zakończenia tego urlopu, w każdej chwili po otwarciu postępowania sanacyjnego. Nie muszą wówczas zachodzić przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika.
- **Rozwiązanie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego.** W toku postępowania sanacyjnego dopuszczalne jest rozwiązanie za wypowiedzeniem umowy o pracę zawartej w celu przygotowania zawodowego.
- **Data powstania niewypłacalności.** Pracownicy są uprawnieni do świadczeń, przede wszystkim odszkodowania, z powodu niewypłacalności pracodawcy. W toku postępowania restrukturyzacyjnego niewypłacalność powstaje, gdy sąd restrukturyzacyjny wyda postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego. Datą niewypłacalności jest data wydania postanowienia sądu restrukturyzacyjnego o otwarciu postępowania.

Oddział 4

Skutki otwarcia postępowania sanacyjnego co do spadków nabytych przez dłużnika

Art. 301. [Wejście spadku do masy sanacyjnej, przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza]

1. Jeżeli do spadku otwartego po dniu otwarcia postępowania sanacyjnego powołany zostaje dłużnik, spadek wchodzi do masy sanacyjnej. Zarządca nie składa oświadczenia o przyjęciu spadku, a spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza.
2. Jeżeli otwarcie spadku nastąpiło przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego, a do dnia otwarcia postępowania nie upłynął jeszcze termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku i powołany spadkobierca oświadczenia takiego nie złożył, przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.
3. W przypadku ustanowienia zapisów zwykłych i zapisów windykacyjnych na rzecz dłużnika objętego postępowaniem sanacyjnym przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

komentarz

- **Zasada przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza.** W prawie restrukturyzacyjnym obowiązuje zasada przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza, a więc z ograniczeniem odpowiedzialności za długi spadkowe do wysokości stanu czynnego spadku. Zasada ta obowiązuje, jeśli dłużnik został powołany do spadku po otwarciu postępowania sanacyjnego. Nabycie spadku następuje z mocy prawa, a zarządca ani dłużnik nie składają co do spadku żadnych oświadczeń. Dzięki przyjęciu tej zasady niemożliwe jest odrzucenie spadku, niezależnie od tego, jak bardzo byłby zadłużony.
- **Sposób powołania dłużnika do spadku.** Powołanie dłużnika do spadku może nastąpić zarówno w wyniku dziedziczenia ustawowego, jak i testamentowego. Dłużnik uznany za niegodnego lub wydziedziczony nie jest do spadku powołany i nie ma zastosowania zasada przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza z mocy prawa.
- **Termin na złożenie oświadczenia.** Kodeks cywilny nakazuje złożenie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w ciągu 6 miesięcy od dnia, kiedy spadkobierca dowiedział się o powołaniu do spadku. Jeżeli dłużnik złożył oświadczenie co do sposobu przyjęcia spadku przed otwarciem postępowania sanacyjnego, to oświadczenie to nie może być już zmienione ani odwołane w żadnym przypadku. Jeżeli natomiast termin 6-miesięczny do dnia otwarcia postępowania nie upłynął, a dłużnik nie złożył

- do dnia otwarcia postępowania oświadczenia co do przyjęcia lub odrzucenia spadku – spadek jest przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza. [przykład 3]
- **Upływ terminu przed otwarciem postępowania.** Jeżeli termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku upłynął przed otwarciem postępowania, a dłużnik nie złożył żadnego oświadczenia, to przyjmuje się, że doszło do przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza.
- **Zapis testamentowy.** Jeśli dłużnik został uwzględniony w zapisie testamentowym, przedmiot zapisany wchodzi do masy sanacyjnej z mocy prawa. Zadaniem zarządcy, a ewentualnie samego dłużnika, któremu powierzono zarząd majątkiem, jest dochodzenie roszczeń wynikających z zapisu.
- **Wymóg staranności przy ustalaniu inwentarza.** Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza wymaga od zarządcy lub dłużnika spadkobiercy odpowiedniej staranności przy ustalaniu inwentarza. Jeśli do inwentarza podstępnie podano nieistniejące długi lub nie podano istniejących składników majątkowych, to skutkiem tego jest pełna odpowiedzialność za długi spadkodawcy.

Art. 302. [Nieważność umowy zbycia spadku]

1. Umowa zbycia całości lub części spadku albo całości lub części udziału spadkowego zawarta przez dłużnika po dniu otwarcia postępowania sanacyjnego jest nieważna.
2. Dokonana przez dłużnika po dniu otwarcia postępowania sanacyjnego czynność, przez którą dłużnik rozporządził udziałem w przedmiocie należącym do spadku, jak i jego zgoda na rozporządzenie udziałem w przedmiocie należącym do spadku przez innego spadkobiercę jest nieważna.

komentarz

- **Brak prawa swobodnego rozporządzenia spadkiem.** Jeśli spadkobierca przyjął spadek, ma możliwość rozporządzenia nim. Jeśli jednak wobec spadkobiercy otwarto postępowanie sanacyjne, spadek jest majątkiem nabytym w toku postępowania, a więc staje się składnikiem masy sanacyjnej. Dłużnik nie może więc nim swobodnie rozporządzać.
- **Nieważność umowy zbycia spadku.** Umowa zbycia spadku albo udziału spadkowego w całości lub w części jest nieważna, jeśli została zawarta przez dłużnika po otwarciu postępowania sanacyjnego. Umowa dotycząca należnego dłużnikowi spadku jest nieważna bez względu na jej szczególną treść czy formę. Umowy dotyczące spadku wymagają dla swej ważności formy aktu notarialnego, a notariusz, do którego zgłosił się dłużnik będący spadkobiercą, wobec którego otwarto postępowanie sanacyjne, powinien odmówić zawarcia takiej umowy.
- **Zakaz rozporządzenia udziałem w przedmiocie należącym do spadku.** W postępowaniu sanacyjnym dłużnik nie może także rozporządzać swoim udziałem w przedmiocie należącym do spadku ani wyrazić zgody na rozporządzenie swoim udziałem przez innego spadkobiercę. Dzięki temu zakazowi nie jest możliwe dokonywanie przesunięć majątkowych pomiędzy spadkobiercami, tak aby dłużnikowi pozostały wyłącznie bezwartościowe lub mało wartościowe składniki spadku, a składnikami posiadającymi realną wartość mogli rozporządzać pozostali spadkobiercy.

Art. 303. [Bezskuteczność oświadczenia dłużnika o odrzuceniu spadku]

Oświadczenie dłużnika o odrzuceniu spadku lub zapisu windykacyjnego jest bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej, jeżeli zostało złożone po dniu otwarcia postępowania sanacyjnego.

komentarz

- **Złożenie oświadczenia po otwarciu postępowania.** Po otwarciu postępowania

sanacyjnego dłużnik nie może odrzucić spadku ani zapisu windykacyjnego ze skutkiem dla masy sanacyjnej. W stosunkach z pozostałymi spadkobiercami dłużnik traktowany jest tak, jakby dziedziczył.

- **Złożenie oświadczenia przed otwarciem postępowania.** Jeśli dłużnik złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku lub zapisu windykacyjnego przed otwarciem postępowania sanacyjnego, to złożone oświadczenie jest skuteczne w stosunku do masy sanacyjnej i nie może być odwołane. Jeżeli jednak istnieją podstawy, aby przyjąć, że odrzucenie spadku lub zapisu windykacyjnego zostało dokonane z pokrzywdzeniem wierzycieli dłużnika, to zarządca może wystąpić o uznanie odrzucenia spadku za bezskuteczne względem masy sanacyjnej.

Oddział 5

Bezskuteczność i zaskarżanie czynności dłużnika

Art. 304. [Wykaz czynności bezskutecznych]

1. Bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej są czynności prawne, nieodpłatne albo odpłatne, którymi dłużnik rozporządził swoim majątkiem, jeżeli wartość świadczenia dłużnika przewyższa w istotnym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez dłużnika lub zastrzeżonego dla dłużnika lub dla osoby trzeciej, dokonane w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego.
2. Do ugody sądowej, uznania powództwa i zrzeczenia się roszczenia przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.
3. Bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej są zabezpieczenia, które nie zostały ustanowione bezpośrednio w związku z otrzymaniem przez dłużnika świadczenia, ustanowione przez dłużnika w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego.
4. Bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej są zabezpieczenia w części, która w dniu ustanowienia zabezpieczenia przewyższa więcej niż o połowę wartość zabezpieczonego świadczenia otrzymanego przez dłużnika wraz z roszczeniami o świadczenia uboczne określonymi w dokumencie stanowiącym podstawę ustanowienia zabezpieczenia, ustanowione w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego.
5. Do poręczeń, gwarancji i innych podobnych czynności dokonywanych w celu zabezpieczenia świadczenia przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio.
6. Do zabezpieczeń ustanowionych przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego w związku z terminowymi operacjami finansowymi, pożyczkami instrumentów finansowych lub sprzedażą instrumentów finansowych ze zobowiązaniem do ich odkupu, o których mowa w art. 250 ust. 1, przepisów ust. 1-4 nie stosuje się.

komentarz

- **Uwagi ogólne.** Uregulowanie bezskuteczności czynności prawnych dokonanych przez dłużnika w postępowaniu sanacyjnym ma pełnić funkcję ochronną w stosunku do majątku, który powinien być przeznaczony na zaspokojenie wierzycieli. Uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną może doprowadzić do włączenia danego składnika majątkowego do masy sanacyjnej i przez to zwiększyć stopień zaspokojenia wierzycieli, ale także może skutkować odzyskaniem przez dłużnika zdolności regulowania swoich zobowiązań. Z praktyki wynika, że również dłużnik bywa zainteresowany uznaniem danej czynności za bezskuteczną. Ma to miejsce szczególnie wtedy, kiedy dane czynności zostały dokonane przez poprzednich członków zarządu dłużnika będącego spółką, ze szkodą dla tej spółki. W przeciwnym razie do prawa upadłościowego, w postępowaniu sanacyjnym brak podstaw do uznawania za bezskuteczne z mocy prawa czynności dokonywanych przez dłużnika ze spółkami powiązаныmi, jeżeli wza-

jemne świadczenia odpowiadały swojej wartości.

- **Czynności pod tytułem darmowym i rażąco nieadekwatne.** Bezskuteczne są czynności dłużnika, którymi rozporządził on swoim majątkiem nieodpłatnie lub w taki sposób, że wartość świadczenia dłużnika w istotnym stopniu przekracza wartość świadczenia przez niego otrzymanego lub zastrzeżonego dla osoby trzeciej. Decydująca jest przy tym treść danej czynności prawnej. Czynności takie są bezskuteczne względem masy sanacyjnej, jeżeli dłużnik dokonał ich w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego. Czynnościami, w których dłużnik rozporządza swoim majątkiem, są przeniesienie, obciążenie albo zniesienie prawa majątkowego.
- **Pojęcie odpłatności i nieekwiwalentności.** Pojęcie odpłatności i nieekwiwalentności czynności dłużnika nie jest rozumiane jednoznacznie. W orzecznictwie pojawiły się dwa przeciwstawne stanowiska odnośnie do znaczenia korzyści otrzymanych przez osobę trzecią dla oceny bezskuteczności czynności z punktu widzenia dłużnika. Rozbieżność dotyczy przede wszystkim ujęcia bądź nieujęcia świadczenia zastrzeżonego dla osoby trzeciej po stronie świadczeń otrzymanych przez dłużnika. Cel przepisów o bezskuteczności czynności dłużnika przemawia przeciwko takiemu rozumieniu przepisów, z którego wynika, że świadczenie zastrzeżone dla osoby trzeciej powinno być ujęte po stronie świadczeń otrzymanych przez dłużnika. Mają one na celu ochronę wierzycieli przed czynnościami, które są dla nich szkodliwe, dlatego też ocenie podlegać może wyłącznie stan majątku dłużnika przed i po dokonaniu czynności. Świadczenia otrzymane lub zastrzeżone dla osoby trzeciej nie wzbogacają dłużnika, tak więc nie mogą być traktowane jako ekwiwalent świadczenia drugiej strony umowy.
- **Charakter umowy dzierżawy.** Czynnością rozporządzającą w rozumieniu przepisów o bezskuteczności w stosunku do masy sanacyjnej jest również zawarcie przez dłużnika umowy dzierżawy. Oznacza to, że wydzierżawienie lub wynajęcie składników majątku dłużnika za czynsz istotnie niższy od rynkowego jest bezskuteczne względem masy sanacyjnej, o ile umowa została zawarta w ostatnim roku przed złożeniem wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego.
- **Czynności prawne i procesowe.** Dla bezskuteczności czynności rozporządzającej nie jest konieczne, aby była ona dokonana w formie czynności prawnej. Ten sam skutek dotyczy także czynności procesowych, takich jak zrzeczenie się roszczenia, uznanie powództwa czy ugoda sądowa. W obecnym stanie prawnym za bezskuteczne nie mogą zostać natomiast uznane czynności faktyczne dokonane bez tytułu prawnego.
- **Ugoda.** Zawarcie ugody polega na czynieniu sobie wzajemnych ustępstw w sytuacji, gdy co do stanowiska każdej ze stron istnieją wątpliwości. Przy kwestionowaniu zawartej ugody sądowej jako czynności nieekwiwalentnej konieczne będzie wykazanie, jaka była rzeczywista wartość świadczeń każdej ze stron. W innym przypadku niemożliwe będzie dokonanie porównania świadczeń. Oznacza to, że wykazanie, iż ugoda sądowa jest bezskuteczna względem masy sanacyjnej, będzie zwykle wymagało procesu o identycznej treści jak proces, który został umorzony na skutek zawarcia ugody.
- **Porównanie wartości świadczeń.** Porównanie wartości świadczeń dłużnika i jego kontrahenta lub osoby trzeciej wymaga przyjęcia ich wartości rynkowej. Treść pojęcia „przewyższanie w istotnym stopniu” nie jest dokładnie zdefiniowana ani w ustawie, ani w piśmiennictwie czy orzecznictwie sądowym. W praktyce więc niewspółmierność jest oceniana stosownie do okoliczności konkretnego przypadku. Ocena powinna zależeć od rozpiętości cen na danym rynku oraz od podaży na tym rynku. [przykłady 4 i 5]
- **Porównanie z prawem upadłościowym.** Treść pojęcia „przewyższanie w istotnym stopniu” jest szersza od

PRZYKŁAD 4

Umowa bezskuteczna

Pół roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego dłużnik zawarł umowę sprzedaży samochodu osobowego, którego cena odbiegała od ceny podobnych samochodów o mniej więcej 25 proc. Umowa została uznana za bezskuteczną w stosunku do masy sanacyjnej. Jeśli cena sprzedaży odbiegała o 25 proc. od średniej ceny rynkowej, a na danym rynku podaż nie zmieniła się w znaczącym stopniu, to są podstawy do uznania czynności dłużnika za bezskuteczną w stosunku do masy sanacyjnej.

PRZYKŁAD 5

Wyższa cena

Pół roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego dłużnik zawarł umowę sprzedaży obrazu znanego twórcy impresjonistycznego. Cena wskazana w umowie przewyższała średnią cenę dzieł innych twórców tego okresu o blisko 45 proc. Umowa nie została jednak uznana za bezskuteczną w stosunku do masy sanacyjnej. W niniejszym przypadku cena sprzedaży istotnie odbiegała od średniej ceny rynkowej, jednak dysproporcja świadczenia musi być oceniana stosownie do okoliczności każdej czynności. Jeśli sprzedane dzieło było najwybitniejszym obrazem danego mistrza albo panował na nie wyjątkowo wysoki popyt przy z oczywistych względów ograniczonej podaży, czynność nie zostanie uznana za bezskuteczną.

treści pojęcia „przewyższanie w rażąco stopniu”, które zostało użyte w ustawie z 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz. 233 ze zm.). Odnosi się ono zatem do szerszego kręgu nieekwiwalentności. Rażąco niższa cena to cena bardziej odbiegająca od średniej niż istotnie niższa cena. Może się zatem okazać, że umowy bezskuteczne na gruncie przepisów o postępowaniu sanacyjnym nie okażą się takimi na gruncie prawa upadłościowego.

- **Bezskuteczność zabezpieczeń.** Bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej są te zabezpieczenia, które nie zostały ustanowione bezpośrednio w związku z otrzymaniem przez dłużnika świadczenia. Dotyczy to tych zabezpieczeń, które zostały ustanowione przez dłużnika w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego. Dla ustalenia tej bezskuteczności konieczne jest określenie jednoczesności i ścisłego związku czynności ustanowienia zabezpieczenia z czynnością, na mocy której dłużnik otrzymuje świadczenie. Te dwie przesłanki muszą zostać spełnione łącznie, aby dana czynność nie mogła być uznana za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości. Celem tego przepisu jest ochrona ogółu wierzycieli dłużnika, ponieważ prawo restrukturyzacyjne uniemożliwia uprzywilejowanie tych kontrahentów dłużnika, którzy mając wiedzę o problemach z jego wypłacalnością, dokonują zabezpieczenia swoich wierzytelności, które to wierzytelności swoje źródło mają w już istniejących stosunkach prawnych.
- **Dług niewymagalny.** Bezskuteczne względem masy sanacyjnej jest m.in. zabezpieczenie długu cudzego albo własnego długu niewymagalnego, jeżeli ma miejsce w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego. Zabezpieczenie długu niewymagalnego następuje zawsze wtedy, gdy termin płatności danego długu jeszcze nie nadszedł, a na majątku dłużnika ustanawiane jest nowe zabezpieczenie zapłaty tego długu. W takiej sytuacji dług nie powstaje więc jednocześnie z udzieleniem zabezpieczenia. Charakter decydujący ma moment złożenia przez dłużnika oświadczenia woli o ustanowieniu zabezpieczenia, nie zaś moment jego powstania. Za jednoznaczne z zapłatą niewymagalnego długu należy traktować np. potrącenie czy świadczenie niepieniężne dokonane w celu umorzenia zobowiązania pieniężnego.
- **Zabezpieczenie zobowiązania z chwilą jego powstania.** Zabezpieczenie udzielone wraz z powstaniem zobowiązania jest skuteczne, nawet jeżeli nastąpiło w okresie krótszym niż rok przed złożeniem wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego. Omawiany przepis dotyczy bowiem wyłącznie bezskuteczności zabezpieczeń, które nie zostały ustanowione na majątku dłużnika bezpośrednio w związku z otrzymaniem przez dłużnika świadczenia. Sytuacja taka nie ma miejsca, jeśli zobowiązanie powstało i równocześnie zostało zabezpieczone.
- **Odroczenie płatności długu.** Jeżeli dług był już wymagalny w chwili

ustanawiania zabezpieczenia, a wierzyciel w zamian za ustanowienie zabezpieczenia odroczył płatność długu, to czynność taka jest skuteczna. Decydujące znaczenie ma tu stan długu w chwili dokonywania czynności zabezpieczającej.

- **Charakter bezskuteczności.** Bezskuteczność zabezpieczenia w stosunku do masy sanacyjnej oznacza, że wierzyciel nie może skutecznie powoływać się na prawa płynące z zabezpieczenia w toku postępowania sanacyjnego. Odpowiedni zapis pozostaje jednak w księdze wieczystej lub rejestrze zastawów i będzie skutecznym przeciw dłużnikowi i będzie skutecznym przeciw dłużnikowi w razie uchylecia lub umorzenia postępowania sanacyjnego. W wypadku sprzedaży w postępowaniu sanacyjnym zabezpieczenie wygasa, a w związku z bezskutecznością wierzycielowi nie służy pierwszeństwo w zaspokojeniu z kwot uzyskanych ze sprzedaży.
- **Nadzabezpieczenie.** Bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej są zabezpieczenia w tej części, która w dniu ustanowienia zabezpieczenia przewyższa o więcej niż połowę wartość zabezpieczonego świadczenia otrzymanego przez dłużnika wraz z roszczeniami o świadczenia uboczne ustanowione w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego. Przepis ten dotyczy również poręczeń, gwarancji i innych podobnych czynności dokonywanych w celu zabezpieczenia świadczenia.
- **Kwota świadczenia otrzymanego przez dłużnika.** Świadczenie otrzymane przez dłużnika to nie tylko kwota rzeczywiście otrzymana, lecz także pełna kwota odsetek umownych określonych w umowie, według miernika oprocentowania aktualnego na dzień zawarcia umowy, jak również kwota wszystkich kosztów dodatkowych zastrzeżonych w umowie. W wypadku limitów kredytu, linii kredytowych i innych tego typu instrumentów, które przewidują możliwość udostępnienia do dyspozycji dłużnika środków pieniężnych w kwocie zależnej od jego potrzeb, zmiennej w czasie, wartością świadczenia otrzymanego przez dłużnika jest górna granica limitu, z którego może skorzystać w chwili zawarcia umowy i ustanowienia zabezpieczenia.
- **Wartość przedmiotu zabezpieczenia.** Wartością zabezpieczenia jest niższa z dwóch kwot: wartość przedmiotu zabezpieczenia lub kwota wpisu, wskazując na górną granicę kwoty zabezpieczenia.
- **Zastaw na zbiorze rzeczy.** W wypadku zastawu rejestrowego na zbiorze rzeczy o zmiennym składzie i wartości, a więc np. na zapasach magazynowych, ze świadczeniem otrzymanym przez dłużnika porównuje się stan i wartość magazynu na dzień ustanowienia zabezpieczenia.
- **Zabezpieczenia łączne.** W wypadku zabezpieczeń łącznych lub ustanowionych na kilku składnikach majątku dłużnika, dla ustalenia wartości zabezpieczenia należy zsumować wartość wszystkich zabezpieczeń i porównać do wielkości świadczenia otrzymanego lub zastrzeżonego dla dłużnika. Następnie należy skuteczność każdego z zabezpieczeń obniżyć w tej samej proporcji - według wartości na dzień otwarcia postępowania sanacyjnego.

■ **Wyłączenia dla umów ramowych.** Prawo restrukturyzacyjne dopuszcza zabezpieczenie niewymagalnych wierzytelności wynikających z terminowych operacji finansowych, pożyczek instrumentów finansowych lub sprzedaży instrumentów finansowych z zobowiązaniem do ich odkupu w dowolnym, nawet krótkim terminie przed otwarciem postępowania sanacyjnego.

Art. 305. [Rażąco wysokie wynagrodzenie reprezentanta dłużnika]

1. Jeżeli wynagrodzenie za pracę reprezentanta dłużnika lub pracownika dłużnika wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub wynagrodzenie osoby świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem dłużnika, określone w:

- 1) umowie o pracę,
- 2) umowie o świadczenie usług,
- 3) uchwale organu dłużnika – zawartej lub podjętej przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego jest rażąco wyższe od przeciętnego wynagrodzenia za tego rodzaju pracę lub usługi i nie jest uzasadnione nakładem pracy, sędzia-komisarz z urzędu albo na wniosek zarządcy uznaje, że określona część wynagrodzenia, przypadająca za okres przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego, nie dłuższy jednak niż trzy miesiące przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego, jest bezskuteczna w stosunku do masy sanacyjnej, chociażby wynagrodzenie zostało już wypłacone.

2. Sędzia-komisarz może uznać za bezskuteczne w całości lub części w stosunku do masy sanacyjnej wynagrodzenie reprezentanta dłużnika, pracownika dłużnika wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub osoby świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem dłużnika, przypadające za czas po otwarciu postępowania sanacyjnego, jeżeli ze względu na objęcie zarządu przez zarządcę nie jest ono uzasadnione nakładem pracy.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, sędzia-komisarz określa podlegające zaspokojeniu z masy sanacyjnej wynagrodzenie w wysokości odpowiedniej do pracy wykonanej przez reprezentanta dłużnika, pracownika dłużnika wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub osobę świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem dłużnika.

4. Sędzia-komisarz wydaje postanowienie po wysłuchaniu zarządcy oraz reprezentanta dłużnika, pracownika dłużnika wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub osoby świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem dłużnika.

5. Na postanowienie zażalenie przysługuje również reprezentantowi dłużnika, pracownikowi dłużnika wykonującemu zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub osobie świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem dłużnika.

6. Do świadczeń przysługujących w związku z rozwiązaniem stosunku pracy albo umowy o usługi związane z zarządem przedsiębiorstwem przepisy ust. 1-4 stosuje się odpowiednio, z tym że ograniczenie wysokości tych świadczeń następuje do wysokości określonych według zasad powszechnie obowiązujących.

komentarz

■ **Cel uregulowania.** Rażąco wygórowane wynagrodzenie osób zarządzających przedsiębiorstwem dłużnika bywa często stosowaną metodą rekompensowania sobie przewidywanych skutków zbliżającej się niewypłacalności. Wyprowadzenie w ten sposób majątku z masy jest niekorzystne dla jej zasobów, ponieważ dotyczy nie tylko wynagrodzeń faktycznie wypłaconych przed otwarciem postępowania sanacyjnego, lecz także zaległości w wypłacie wynagrodzeń, wypłaty odpraw i odszkodowań. Takie zobowiązania są zaspokajane w postępowaniu sanacyjnym poza układem, a zatem z pierwszeństwem przed ogółem wierzycieli. Możliwość uznania za bezskuteczne względem masy sanacyjnej odpowiedniej części wynagrodzenia umownego ma za zadanie przeciwdziałać takim niekorzystnym praktykom.

■ **Zakres podmiotowy.** Omawiany przepis dotyczy osób faktycznie wykonują-

cych czynności związane z zarządzaniem przedsiębiorstwem dłużnika. Ograniczenie wynagrodzenia może więc dotyczyć nie tylko członków organów zarządzających podmiotem w rozumieniu kodeksu spółek handlowych, takich jak członkowie zarządu spółek kapitałowych, członkowie zarządu spółki partnerskiej w razie powołania takiego organu, niepozbawieni prawa reprezentacji wspólnicy spółki jawnej i partnerskiej, komplementariusze spółki komandytowej i komandytowo-akcyjnej, delegowani do pełnienia funkcji zarządu członkowie rady nadzorczej spółki z o.o. lub innych przepisów właściwych dla danej osoby prawnej, np. dyrektor przedsiębiorstwa państwowego, lecz także każdego z pracowników dłużnika, który wykonuje zadania polegające na zarządzaniu przedsiębiorstwem, oraz każdej osoby świadczącej usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem (tzw. shadow directors). Nie ma przy tym znaczenia, jaka umowa łączy reprezentanta dłużnika z dłużnikiem. Zarówno wynagrodzenie należne ze stosunku pracy, uchwały organu dłużnika podjętej przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego, jak i wynagrodzenie z umowy o świadczenie usług związanych z zarządzaniem przedsiębiorstwem może być uznane za bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej.

■ **Przesłanki uznania wynagrodzenia za bezskuteczne.** Aby uznać część wynagrodzenia umownego za bezskuteczne względem masy sanacyjnej, konieczne jest ustalenie, że wynagrodzenie to jest rażąco wyższe od wynagrodzenia za danego rodzaju pracę lub usługi. Jednocześnie wynagrodzenie to nie może znajdować uzasadnienia w poczynionym nakładzie pracy. [przykład 6]

■ **Postanowienie sędziego-komisarza.** Bezskuteczność określonej części wynagrodzenia w stosunku do masy sanacyjnej wymaga ustalenia postanowieniem sędziego-komisarza. W tym postanowieniu sędzia-komisarz powinien wskazać, w jakiej wysokości wynagrodzenie jest odpowiednio do wykonanej pracy, a więc w jakiej wysokości może być zaspokojone z masy sanacyjnej. W takim samym trybie uznaniu za bezskuteczne podlegają świadczenia związane z wypowiedzeniem umów, na podstawie których świadczona była praca lub usługi.

Sędzia-komisarz może ograniczyć zarówno wysokość podstawy obliczenia odprawy, jak i liczbę wynagrodzeń (obowiązuje ustawowe ograniczenie do 3-krotności wynagrodzenia). Postanowienie sędziego-komisarza nie modyfikuje istniejącego stosunku pracy w zakresie wynagrodzenia, jedynie określa wynagrodzenie podlegające zaspokojeniu z masy sanacyjnej w wysokości odpowiedniej do pracy wykonanej przez reprezentanta dłużnika. Pracownikowi przysługuje więc przeciwko dłużnikowi roszczenie w pełnej wysokości i w razie umorzenia postępowania sanacyjnego lub po jego ukończeniu może być przeciwko niemu dochodzone w całości.

■ **Procedura przed wydaniem postanowienia.** Przed wydaniem postanowienia sędzia-komisarz wysłuchuje zarządcę i dłużnika oraz osobę, której dotyczy wniosek o uznanie części wynagrodzenia za bezskuteczne. Wysłuchanie może nastąpić również przez odebranie oświadczenia na piśmie. Jeśli oświadczenie nie zostanie złożone w wyznaczonym terminie, to nie wstrzymuje to biegu postępowania, a zatem bezskuteczny wpływ terminu umożliwia sędziemu-komisarzowi wydanie postanowienia mimo braku oświadczenia.

■ **Sposób określenia części wynagrodzenia uznanej za bezskuteczna.** Określając część wynagrodzenia podlegającą zaspokojeniu z masy sanacyjnej, sędzia-komisarz powinien wskazać kwotę miesięcznego wynagrodzenia, ponad którą wynagrodzenie uznaje za bezskuteczne. Powoduje to, że wszystkie świadczenia dodatkowe (ekwiwalent za urlop, odszkodowanie za skrócenie okresu wypowiedzenia itp.) powinny być wyliczone przez zarządcę od podstawy wynikającej z postanowienia, od tej kwoty powinny też być odprowadzone podatki i składki.

■ **Wynagrodzenia, które mogą być uznane za bezskuteczne.** Za bezskuteczne mogą zostać uznane tylko wynagrodzenia wypłacone w ostatnich trzech miesiącach przed złożeniem wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego i w całym okresie poprzedzającym otwarcie tego postępowania, a więc w okresie rozpatrywania wniosku.

PRZYKŁAD 6

Wysokie wynagrodzenie

W ostatnim okresie przed otwarciem postępowania sanacyjnego dłużnik zatrudnił wysokiej klasy specjalistę, którego zadaniem było podjęcie próby ratowania przedsiębiorstwa. Dłużnik zawarł z nim umowę przewidującą wynagrodzenie, które mogłoby być uznane za rażąco wysokie. W celu ratowania przedsiębiorstwa specjalista pracował w weekendy i poza normalnymi godzinami pracy, a osiągnięte efekty pozwoliły zminimalizować skutki niewypłacalności i pozwoliły na otwarcie postępowania sanacyjnego i uchroniły przedsiębiorstwo przed upadłością. Jego wynagrodzenie nie zostało uznane za bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej. Nawet rażąco wysokie wynagrodzenie za daną pracę nie będzie uznane za bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej, jeśli jest połączone z ponadprzeciętnym nakładem pracy i pozytywnymi efektami dla dłużnika.

CP

■ **Uznanie za bezskuteczne wynagrodzenia za okres po otwarciu postępowania.** Możliwość ograniczenia wynagrodzenia pracowników lub współpracowników dłużnika wykonujących zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem lub świadczących usługi związane z zarządem lub nadzorem nad przedsiębiorstwem dłużnika, przypadające za czas po otwarciu postępowania sanacyjnego, oparta jest na innej podstawie niż nieekwiwalentność. W tym wypadku decydujące nie jest porównanie wielkości wynagrodzenia do przeciętnego wynagrodzenia ani też do włożonego nakładu pracy, ale wpływ odebrania zarządu dłużnikowi na zakres obowiązków. Taka podstawa oznacza możliwość ograniczenia również takiego wynagrodzenia, które w okresie poprzedzającym otwarcie postępowania sanacyjnego było wynagrodzeniem rynkowym i usprawiedliwionym.

■ **Zażalenie.** Na postanowienie sędziego-komisarza służy zażalenie. Zażalenie wnosi się do sądu restrukturyzacyjnego, który rozpoznaje je w składzie trzech sędziów zawodowych.

Art. 306. [Ustalenie bezskuteczności czynności, powództwo]

1. Powództwo w sprawach o ustalenie bezskuteczności czynności oraz w innych sprawach, w których podstawą roszczenia jest bezskuteczność czynności, może wytoczyć zarządca. W sprawach tych nie ponosi on opłat sądowych.

2. Ustalenie bezskuteczności czynności po upływie roku od dnia otwarcia postępowania sanacyjnego jest niedopuszczalne, chyba że na podstawie Kodeksu cywilnego uprawnień to wygasło wcześniej. Termin ten nie ma zastosowania, jeżeli żądanie ustalenia bezskuteczności czynności zostało zgłoszone w drodze zarzutu.

komentarz

■ **Przyczyny ograniczenia możliwości wytoczenia powództwa przez inne osoby niż zarządca.** Po otwarciu postępowania sanacyjnego powództwo dotyczące bezskuteczności czynności dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, w odniesieniu do czynności dokonanej przez dłużnika, może wytoczyć wyłącznie zarządca. Powództwa nie może wytoczyć dłużnik, ponieważ to on był stroną kwestionowanej czynności prawnej. Nie mogą z takim powództwem wystąpić również indywidualni wierzyciele, ponieważ w postępowaniu sanacyjnym obowiązuje zasada równoprawności wierzycieli. Bezskuteczność orzeczona w stosunku do jednego z wierzycieli przekreślałaby tę zasadę.

■ **Koszty postępowania.** Zarządca nie ponosi opłat sądowych w postępowaniu o uznanie czynności za bezskuteczna. Jest zwolniony z kosztów wpisu i opłat kancelaryjnych. Każdy pozew wniesiony w związku z bezskutecznością czynności upadłego jest wolny od opłat sądowych. Dotyczy to nie tylko pozwu o ustalenie, lecz także pozwu o zasądzenie świadczenia i pozwu o ukształtowanie prawa. W wypadku wygranej kosztami wpisu obciążony jest pozwany, natomiast w razie przegranej koszty procesu poniesione przez pozwanego będą zasądzone od zarządcy i obciążą masę sanacyjną jako koszt postępowania.

■ **Termin do wytoczenia powództwa.** Prawo do wytoczenia powództwa jest ograniczone terminem, który ustalono na rok od otwarcia postępowania sanacyjnego. Zazwyczaj taki termin jest w pełni wystarczający do zorientowania się, czy istnieje potrzeba wytoczenia takiego powództwa. Należy również pamiętać, że zgodnie z przepisami kodeksu cywilnego nie można domagać się uznania za bezskuteczna czynności po upływie pięciu lat od jej dokonania. Oba te terminy nie mogą być przedłużane ani przywracane. Upływ terminu roku od dnia otwarcia postępowania powoduje wygaśnięcie rosz-

czenia, a powództwo wytoczone podlega oddaleniu. Wyjątkowo, jeżeli zarządca broni się w procesie wytoczonym przeciwko masie sanacyjnej i powołuje się na bezskuteczność określonej czynności, podnosząc taki zarzut, to nie jest w tym ograniczony wskazanym wyżej terminem roku. Jeśli postępowanie sanacyjne trwa dłużej niż rok, a zarządca powództwa nie wytacza, po czym dochodzi do umorzenia postępowania sanacyjnego – to wówczas każdy wierzyciel może wnieść przeciwko dłużnikowi powództwo o uznanie czynności za bezskuteczna, na zasadach określonych w kodeksie cywilnym, o ile nie upłynął określony w nim termin pięciu lat. Termin jednego roku wiąże więc tylko zarządcę w ramach trwającego postępowania sanacyjnego. Jeżeli dochodzi do ogłoszenia upadłości na podstawie uproszczonego wniosku o ogłoszenie upadłości, to syndyk może wytoczyć powództwo w ciągu dwóch lat od ogłoszenia upadłości, niezależnie od tego, czy wcześniej upłynął termin jednego roku zastrzeżony na rzecz zarządcy w postępowaniu sanacyjnym.

■ **Właściwość sądu.** Do rozpoznania powództwa o uznanie czynności za bezskuteczna właściwy jest sąd cywilny właściwości ogólnej ustalonej według zasad określonych w kodeksie postępowania cywilnego.

■ **Określanie terminów do żądania uznania czynności za bezskuteczna w sytuacji wniesienia uproszczonego wniosku upadłościowego.** Choć nie jest to wprost wyrażone w treści przepisów, to w razie umorzenia postępowania sanacyjnego i ogłoszenia upadłości na podstawie uproszczonego wniosku o ogłoszenie upadłości, syndyk może żądać uznania czynności prawnej upadłego za bezskuteczna w stosunku do masy upadłości w terminach wskazanych w odpowiednich przepisach prawa upadłościowego liczonych od dnia złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego, a nie dopiero od dnia uproszczonego wniosku o ogłoszenie upadłości. Uproszczenie wniosek o ogłoszenie upadłości w istocie jest kontynuacją pierwotnego wniosku sanacyjnego w ramach częściowo tej samej sytuacji faktycznej, czyli stanu niewypłacalności, z uwagi na który ustawodawca dopuszcza podważalność czynności prawnych dokonanych z udziałem dłużnika. Takie rozumienie omawianych przepisów gwarantuje zwiększoną ochronę wierzycieli na wypadek, gdyby dłużnik swoim nielojalnym zachowaniem zmierzał do otwarcia postępowania sanacyjnego tylko po to, by uniemożliwić w przyszłości podważenie czynności bezskutecznych. Zazwyczaj jednak takie zachowanie dłużnika zawsze powinno być odczytywane jako prowadzenie postępowania zmierzającego do pokrzywdzenia wierzycieli, co stanowi obowiązkową podstawę umorzenia postępowania sanacyjnego.

Art. 307. [Przekazanie do masy sanacyjnej majątku lub równowartości w pieniądzu]

1. Jeżeli czynność dłużnika jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczna, to, co wskutek tej czynności ubyło z majątku dłużnika lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy sanacyjnej, a jeżeli przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy sanacyjnej wpłaca się równowartość w pieniądzu.

2. Za zgodą sędziego-komisarza druga strona czynności może zwolnić się z obowiązku przekazania do masy sanacyjnej tego, co wskutek tej czynności z majątku dłużnika ubyło, przez zapłatę różnicy między wartością rynkową świadczenia dłużnika z dnia zawarcia umowy, a wartością świadczenia otrzymanego przez dłużnika.

3. Jeżeli osoba obowiązana do przekazania składników majątkowych do masy sanacyjnej nie wykona swojego obowiązku na wezwanie zarządcy, sędzia-komisarz wskazuje taką osobę lub takie osoby i określa zakres obowiązku każdej z nich.

4. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 2 i 3, przysługuje zażalenie.
5. Prawomocne postanowienie, o którym mowa w ust. 3, ma moc tytułu wykonawczego.
6. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, świadczenie wzajemne osoby trzeciej zwraca się tej osobie, jeżeli znajduje się w masie sanacyjnej oddzielnie od innego majątku lub o ile masa sanacyjna jest nim wzbogacona. Jeżeli świadczenie nie podlega zwrotowi, osoba trzecia może dochodzić wierzytelności. Wierzytelność ta jest objęta układem.

komentarz

- **Zakres omawianego przepisu.** Omawiany przepis reguluje skutki bezskuteczności czynności prawnej, niezależnie od tego, w jakim trybie bezskuteczność została stwierdzona. Dotyczy zatem zarówno bezskuteczności z mocy prawa, bezskuteczności stwierdzonej postanowieniem sędziego-komisarza, bezskuteczności stwierdzonej wyrokiem w postępowaniu wytoczonym przez zarządcę, jak i bezskuteczności stwierdzonej wyrokiem jeszcze przed otwarciem postępowania sanacyjnego na skutek powództwa wytoczonego przez wierzyciela.
- **Sposób zwrotu mienia do masy sanacyjnej.** Jeżeli na skutek dokonania czynności, która okazała się bezskuteczna, jakieś mienie z masy sanacyjnej wyszło lub do niej nie weszło, to powinno do masy wrócić. Zwrot mienia zasadniczo powinien nastąpić w naturze, więc powinno być zwrócone dokładnie to mienie, które opuściło masę sanacyjną lub nie zostało do niej włączone. Jeśli jest to z jakiejś przyczyny niemożliwe, to do masy sanacyjnej powinna być wpłacona równowartość w naturze. Przekazanie w naturze może nastąpić zarówno poprzez powrotne przeniesienie prawa własności składnika majątkowego, jak i przez przeniesienie jego posiadania.
- **Niemożność zwrotu w naturze.** Z niemożnością zwrotu w naturze mamy do czynienia w sytuacji, gdy przedmiot nie znajduje się już w majątku, do którego wyszedł z majątku dłużnika, gdyż został zużyty, zniszczony lub zbyty, a także gdy został połączony lub wbudowany w inne rzeczy.
- **Zapłata różnicy między wartością świadczoną a wartością rynkową.** Druga strona czynności może się zwolnić z obowiązku przekazania do masy sanacyjnej tego, co wskutek tej czynności z majątku dłużnika, ubyło, przez zapłatę różnicy między wartością świadczoną a wartością rynkową z dnia zawarcia umowy, ale jedynie za zgodą sędziego-komisarza. Zgoda następuje w drodze postanowienia. W treści postanowienia sędziego-komisarza określa wielkość tej równowartości. Przepis ten jest szczególnie istotny w tych wypadkach, gdy przedmiot wyprowadzony z masy sanacyjnej ma dla nabywcy istotne znaczenie użytkowe, np. został już elementem jego przedsiębiorstwa, a jego zastąpienie następczo byłoby problemowe. Ponieważ postanowienie sędziego-komisarza może dotyczyć kwot i majątku o bardzo znaczącej wartości i ponieważ jego elementem jest częstokroć dyskusyjne ustalenie równowartości, może być ono zaskarżone poprzez wniesienie zażalenia. Zgodnie z treścią przepisu sędzia-komisarz może wyrazić zgodę na określoną propozycję zainteresowanego. Gdyby jednak sędzia-komisarz prawomocnie ustalił inną równowartość niż wnioskowana, wnioskodawca ma możliwość zdecydowania, czy zapłacić wskazaną w postanowieniu kwotę, czy też zwrócić całość świadczenia dłużnika.
- **Postanowienie wskazujące obowiązek przekazania majątku.** Jeżeli osoba zobowiązana do przekazania składników majątkowych do masy sanacyjnej nie wykona swojego obowiązku na wezwanie zarządcy, wówczas sędzia-komisarz wskazuje taką osobę lub takie osoby i określa zakres obowiązku każdej z nich. Postanowienie to jedynie potwierdza istnienie obowiązku,

który wynika albo z przepisu prawa, albo z prawomocnego postanowienia sędziego-komisarza. W postanowieniu obowiązek jest konkretyzowany co do osoby i zakresu obowiązku. Obowiązkiem może być zapłata określonej kwoty lub wydanie określonych składników majątkowych. Na postanowienie sędziego-komisarza przysługuje zażalenie.

- **Moc tytułu wykonawczego.** Prawomocne postanowienie sędziego-komisarza określające osoby zobowiązane i zakres obowiązku ma moc tytułu wykonawczego. Oznacza to, że zarządca nie musi występować z powództwem przeciwko kontrahentowi bezskutecznej czynności. W wypadku gdy do stwierdzenia bezskuteczności wymagane jest postanowienie sędziego-komisarza, po uprawomocnieniu się tego postanowienia zarządca wzywa do wykonania obowiązku i po bezskutecznym upływie terminu występuje do sędziego-komisarza z wnioskiem o wydanie postanowienia zobowiązującego do wydania majątku do masy sanacyjnej. Podobnie wygląda procedura w wypadku bezskuteczności stwierdzonej wyrokiem sądu powszechnego. Takie rozwiązanie znacznie ułatwia realizację roszczeń przysługujących masie sanacyjnej w związku z bezskutecznością czynności dłużnika. Ponieważ postanowienie ma moc tytułu wykonawczego, po jego uprawomocnieniu się nie ma potrzeby uzyskiwania klauzuli wykonalności. Postanowienie może być bezpośrednio wykonane z pomocą komornika, jak każdy inny tytuł wykonawczy, czyli tytuł egzekucyjny zaopatrzonej w klauzulę wykonalności.
- **Zwrot świadczenia wzajemnego.** Jeśli bezskuteczna jest czynność, w związku z którą dłużnik otrzymał od osoby trzeciej świadczenie wzajemne, świadczenie powinno być zwrócone w naturze, o ile znajduje się w masie oddzielnie od innego majątku. Jeżeli przedmiotem świadczenia była rzecz oznaczona co do tożsamości, wystarczy, że mienie to nie opuściło masy. W wypadku rzeczy oznaczonych co do gatunku konieczne jest ich fizyczne wyodrębnienie. Jeżeli natomiast przedmiotem świadczenia były środki zgromadzone na rachunkach bankowych, to o ich wyodrębnieniu można mówić, jeżeli są one na odrębnym subkoncie (wydzielonym rachunku) lub gdy nie dokonywano z konta, na którym się znajdowały, żadnych wypłat.
- **Zwrot świadczenia w przypadku wzbogacenia masy sanacyjnej.** Świadczenie wzajemne podlega zwrotowi również w wypadku, gdy masa sanacyjna jest nim wzbogacona. Wzbogacenie masy sanacyjnej ma miejsce wtedy, gdy wartość mienia, które wróciło do masy sanacyjnej, i wartość świadczenia wzajemnego, które pozostało w masie, ponieważ nie jest możliwy jego zwrot, jest wyższa niż wartość mienia, które wyszło z masy na skutek czynności bezskutecznej. Jeżeli zwrot w naturze nie jest możliwy, roszczenie osoby trzeciej z tego tytułu podlega zaspokojeniu poza układem jako roszczenie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Jeżeli masa sanacyjna nie jest już wzbogacona świadczeniem wzajemnym i nie jest ono wyodrębnione, to osobie trzeciej służy prawo dochodzenia wierzytelności z tytułu tego świadczenia w ramach układu.

Art. 308. [Odesłanie do przepisów k.c.]

W sprawach nieregulowanych przepisami art. 304–307 do zaskarżenia czynności prawnych dłużnika, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w przypadku niewypłacalności dłużnika stosuje się odpowiednio.

komentarz

- **Odpowiednie stosowanie przepisów.** Do czynności, które nie zostały przewidziane i skatalogowane w przepisach art. 304–307 p.r., ustawa nakazuje stosować odpowiednio przepisy kodeksu cywilnego o ochronie wierzycieli w ra-

zie niewypłacalności dłużnika regulujące instytucję skargi pauliańskiej.

- **Regulacja kodeksu cywilnego.** Ochrona wierzycieli przewidziana w kodeksie cywilnym polega na uznaniu czynności dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczne. Odpowiednie zastosowanie tych przepisów w postępowaniu sanacyjnym polega na tym, że zarządca wytacza powództwo wobec kontrahenta czynności zdziałanej na szkodę wierzycieli.
- **Pokrzywdzenie wierzycieli.** Bezskuteczne względem wierzycieli dłużnika są czynności dokonane z pokrzywdzeniem wierzycieli. Są to czynności, na skutek których dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Warunkiem zaskarżenia jest świadomość dłużnika, że czynność jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, a świadomość ta powinna istnieć w chwili dokonywania czynności. Niewypłacalność w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego jest osoba, w której majątku nie ma składników, które zgodnie z obowiązującymi przepisami można zająć na poczet wierzytelności. O niewypłacalności jako możliwości zaspokojenia przez wierzyciela całej wierzytelności. Najbardziej jaskrawym przykładem działania z pokrzywdzeniem wierzycieli jest sytuacja, gdy dłużnik oddaje, używa bądź sprzedaje za symboliczną złotówkę elementy swojego majątku. Przepisy kodeksu cywilnego znajdują jednak zastosowanie również do tych czynności prawnych formalnie odpłatnych, w których dysproporcja wartości świadczeń obu stron jest rażąca, a świadczenie drugiej strony uzyskane zostało przez kontrahenta faktycznie bez ekwiwalentu. Można również wskazać, że do pokrzywdzenia wierzycieli dochodzi wskutek czynności, które uniemożliwiają egzekucję czy to singularną, czy uniwersalną z takiego składnika mienia. Konieczne jest jednak zawsze zbadanie okoliczności konkretnej sprawy.
- **Samodzielna rola zarządcy.** Zarządca powinien samodzielnie i wnikliwie ocenić, czy istnieje potrzeba wystąpienia z takimi roszczeniami. Zazwyczaj w tym wypadku zarządca nie może bowiem liczyć na współdziałanie ze strony dłużnika.
- **Terminy na wniesienie powództwa.** Wystąpienie z roszczeniami w trybie przepisów kodeksu cywilnego będzie często uzasadnione w stosunku do czynności, które z racji swej treści odpowiadają omawianym powyżej przepisom prawa restrukturyzacyjnego, ale z uwagi na wpływ terminu nie mogą być uznane za bezskuteczne według tych przepisów. W takim wypadku możliwe jest wytoczenie powództwa w stosunku do czynności dokonanych co najwyżej pięć lat przed dniem wniesienia pozwu, natomiast powództwo musi być wytoczone nie później niż w ciągu roku od otwarcia postępowania sanacyjnego.
- **Domniemanie świadomości niewypłacalności.** Przepisy kodeksu cywilnego przewidują inny niż przepisy prawa restrukturyzacyjnego krąg osób, w stosunku do których istnieje domniemanie świadomości niewypłacalności. Oznacza to, że w odniesieniu do ich czynności nie jest wymagany dowód, iż druga strona czynności prawnej działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Kodeks cywilny wskazuje m.in. osoby pozostające w bliskich stosunkach, co pozwala na zakreślenie znacznie szerszego kręgu osób niż w przepisach prawa restrukturyzacyjnego, gdzie decyduje formalne pokrewieństwo, powinowactwo, pozostawanie we wspólnym pożyciu czy w wypadku spółek – powiązanie i dominacja. Takie ujęcie kręgu osób pozwala natomiast na skuteczną obronę poprzez powołanie się na brak świadomości nawet najbliższym krewnym dłużnika, którzy np. przebywają od lat za granicą lub w oddalonym mieście.

■ **Charakter konstytutywny orzeczenia.** Orzeczenie o uznaniu czynności za bezskuteczną na gruncie przepisów kodeksu cywilnego ma charakter konstytutywny. Oznacza to, że czynność staje się bezskuteczna względem masy sanacyjnej z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

- **Skutki uznania czynności za bezskuteczną.** Zarówno czynności bezskuteczne z mocy prawa, jak i uznane za bezskuteczne orzeczeniem sędziego-komisarza oraz uznane za bezskuteczne orzeczeniem sądu, wywołują w postępowaniu restrukturyzacyjnym skutki określone w art. 307 p.r.

Art. 309. [Zakres stosowania przepisów umożliwiających zaskarżanie czynności]

1. Przepisów umożliwiających zaskarżanie czynności prawnych lub określających bezskuteczność czynności prawnych dokonanych przez dłużnika nie stosuje się do kompensowania dokonanego zgodnie z art. 254 i jego wyników.
2. Przepisów umożliwiających zaskarżanie czynności prawnych lub określających bezskuteczność czynności prawnych dokonanych przez dłużnika nie stosuje się do umowy o ustanowienie zabezpieczenia finansowego, o której mowa w ustawie z dnia 2 kwietnia 2004 r. o niektórych zabezpieczeniach finansowych, oraz do wykonania zobowiązań wynikających z takiej umowy.

komentarz

- **Wyłączenie bezskuteczności czynności związanych z pozostawaniem w systemie.** Zgodnie z przepisami omawianymi w innej części niniejszego komentarza, jeżeli dłużnik był uczestnikiem systemu płatności lub rozrachunku papierów wartościowych, to mienie niezbędne do wykonania obowiązków dłużnika wynikających z uczestnictwa w tym systemie nie wchodzi do masy sanacyjnej, a otwarcie postępowania sanacyjnego nie wstrzymuje możliwości wykorzystania środków pieniężnych i papierów wartościowych dłużnika do dokonania rozliczeń w systemie. Dla wykonania obowiązków konieczne jest rozliczenie transakcji dokonywanych przez dłużnika w ramach systemu. W tym celu dokonywane są kompensaty (potrącenia) wyników osiągniętych z różnych transakcji w systemie. Aby wykluczyć wszelkie wątpliwości co do tego, że rozliczenie to następuje poza postępowaniem restrukturyzacyjnym, w omawianym przepisie wyłączono stosowanie przepisów o bezskuteczności do wszystkich czynności pozostających w związku z uczestnictwem dłużnika w systemie.
- **Cel regulacji.** Treść omawianego przepisu służy zagwarantowaniu niepodważalności rozliczeń dokonywanych w systemie w wypadku otwarcia postępowania sanacyjnego jego uczestnika, w szczególności poprzez wyłączenie stosowania przepisów o bezskuteczności czynności prawnych dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, i jest w tym zakresie wypełnieniem zobowiązań międzynarodowych, tj. dyrektywy 98/26/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 19 maja 1998 r. w sprawie zamknięcia rozliczeń w systemach płatności i rozrachunku papierów wartościowych (Dz.Urz. UE z 1998 r. L 166, s. 45 ze zm.).
- **Wyłączenie bezskuteczności czynności dokonanych w związku z zabezpieczeniami finansowymi.** Ustęp 2 omawianego przepisu rozszerza wyjątek od zasady bezskuteczności i wyłącza stosowanie przepisów umożliwiających zaskarżanie czynności prawnych lub określających bezskuteczność czynności prawnych dokonanych przez dłużnika także do umowy o ustanowienie zabezpieczenia finansowego, jak i do wykonania zobowiązań wynikających z takiej umowy. Oznacza to, że zabezpieczenia nie podlegają ocenie ani pod kątem ich ekwiwalentności, ani wykonania w ostatnim okresie przed otwarciem postępowania sanacyjnego, również niezależnie od powiązań między dłużnikiem a instytucją finansową. © P

PRENUMERATA:

Cena prenumeraty DZIENNIKA GAZETA PRAWNA: Wersja Standard – miesięczna (sierpień 2016 r.): 110,00 zł; sierpień–grudzień 2016 r.: 503,50 zł; Wersja Premium – miesięczna (sierpień 2016 r.): 127,60 zł; sierpień–grudzień 2016 r.: 588,30 zł, wszystkie ceny brutto (zawierają 8% VAT). Więcej informacji na stronie www.gazetaprawna.pl/prenumerata